

K A R D A S

Mėnesinis Mokslo ir Kritikos Žurnalas

Nė. 10

SPALIŲ-OCT., 1919

Metai VI

“Kardo”

Apžvalga

SIMTAS MILIONŲ DOLERIŲ.

Andrew Carnegie, plieno karalius, balandžio pradžioje, 1913 m., užreikšė laikraštininkui Harry Connor: “Aš duosiu šimtą milijonų dolerių bile viename, kuris pasakys man, kaip galima išvengti mirties.” Paskui jis pridūrė, kad jis yra pasirengęs visuomet duoti šimtą milijonų dolerių tam, kuris garantuos jam amžiną gyvenimą. Niekas ir nepasiūlė tokio atlyginimo už amžiną gyvenimą. Jausdamas neišvengiamą mirtį, Carnegie kreipėsi į pasaulį: “Kas pasakys man, kaip aš galiu išvengti kapų; kas gali man garantuoti amžino gyvenimo privilegiją? Tokiam žmogui aš atiduosiu visą savo turtą.”

Kodel Carnegie darė tokį pasiūlymą? Ar jis buvo heretikas? Ar jis netikėjo į krikščionių tikėjimą? Ar jis nežinojo — jis privalėjo žinoti — kad būgiu devyniolikos šimtmečių nesuskaitomi tukstančiai kunigų siūlė amžiną gyvenimą dykai? Tikėk — ir gyvensi amžinai.

Bet Carnegie, matomai, skeptiškai žiūrėjo į krikščionišką tikėjimą. Tikėjimas dar nėra joki garantija.

Bet kodel krikščionybės eksponentai nepasirupino darodyti Carnegieui amžiną gyvenimą? Juk jų visas tikėjimas ant to remiasi. Tai jų svarbiausias fundamentas.

Nedarodė todėl, kad negalėjo darodyti. Kad darodžius ką nors reikia turėti faktų. O jie tų faktų kaip tik ir neturi.

THOMAS EDISONO TIKĖJIMAS.

Pastaruoju laiku anglų krikščioniški laikraščiai pradėjo daug rašyti apie tai, kad visi įžymūs mokslininkai buvo pavyzdingi krikščionys. Esą tik menkas žinojimas veda prie religijos atmetimo. Girdi, imkime Thomas Edisoną, paškilbusį Amerikos mokslininką. Jis yra geriausias krikščionys.

Tečiau faktai visai ką kitą parodo. “The Columbian Magazine” išspausdino Edward D. Marshallo pasikalbėjimą su Edisonu. Ir štai ką Edisonas sakė apie biblišką Dievą: “Dievas? Dievas? Augščiau si Esybė, kuri sėdi ant sosto ir siunčia žmones į dangų arba į pragarą už tai, ką jie padarė arba ko jie nepadarė ant žemės? Mano manymu, ta mintis yra ne tik klaidinga, bet ir žiauri.”

Paskui Edisonas pridėjo: “Iki šiol dar nedarodyta buvimas nei vieno teologiško Dievo.”

Visi krikščionys sutinka, kad Dievas ir pomirtinis gyvenimas yra tikėjimo pamatai. Edisonas apie tai sakė: “Niekuomet nepasisekė mokslškai darodyti religines teorijas apie dangų ir pragarą, busimą gyvenimą ir Dievą.”

Apie stebuklus Edisonas, sakė: "Stebuklų galybė praėjo. Žinoma, aš netikiu, kad kada nors buvo galima daryti stebuklus... Aš nematau, kad Kristus tvirtino, jogei jis galįs daryti stebuklus. Mano vadovu yra protas; o protas atmeta stebuklus."

Dabar skaitytojai gali spręsti, jogei Edisonas, toli gražu, nėra "istikimas" krikščionis.

ČEKŲ KATALIKŲ KUNIGŲ REIKALAVIMAI.

"Darbas" idėjo tokia žinia:

Nuo kurio laiko čekų kunigai pradėjo bruzdėti, reikalaudami iš savo vyriausybės bažnytinės tvarkos reformų. Tuo tikslu čekų katalikų kunigų sąjunga buvo kreipusis į Rymo popiežiaus valdžią, prašydama tarp kita ko įsteigti atskirą čekų katalikų bažnyčios patriarchatą, duoti bažnytinę parapijų savivaldybę, duodant parapijoms kunigų pasirinkimo teisę, įvesti čekų kalbą vieton lotynų kalbos bažnyčių pamaldose, tai pat leisti kunigams apsisivesti. Į šiuos čekų katalikų kunigų sąjungos reikalavimus Rymo popiežiaus valdžia atsakė, kad dėl patriarchato ir parapijų savivaldybės bus galima tartis, o kai dėl kitų reformų (čekų kalbos įvedimo, celibato panaikinimo) tai esą nė kalbos negali būti. Dabar vokiečių katalikų centro partijos laikraštis "Germania" No. 348, rugpjūčio, 2 d. čekų kunigų organo "Warsdorfer Volkszeitung" žiniomis praneša, kad rugpjūčio 7 d. busių čekų katalikų kunigų sąjungos narių visuotinas susirinkimas, kur busių svarstomi visi katalikų bažnyčios reformos klausimai. Tą pat dieną, busią išleistas raštas, kur pranešama, kad čekų katalikų kunigų sąjunga padarė su čekų valdžia sutartį, sulig kuria vedę katalikų kunigai turėsį tokias pat teises, kaip

K A R D A S

(SWORD)

Published every month by
Lithuanian Freethinkers' Federation of America
at 1443 N. Paulina Street, Chicago, Ill.

SUBSCRIPTION PER YEAR.

In the U. S. of N. A. \$1.00

In Canada and Europe \$1.25

Single copy 10c.

Mokslo, Literatūros ir Kritikos Žurnalas.

Leidžia

Lietuvių Laisvamanų Federacija Amerikoje.
1443 N. Paulina Street, Chicago, Illinois.

PRENUMERATA METAMS:

Amerikoje \$1.00

Kanadoje ir Europoje \$1.25

Pavienis numeris 10c.

Entered as second class matter Nov. 16, 1918, at
the Post Office at Chicago, Illinois, under the
Act of March 3, 1879.

ir nevedę, t. y. galėsia užimti parapijų kunigų vietas, gausia algas ir tt. Čekuose esą apie 300 kunigų, kurie pasiryžę vesti žmonas.

Vokiečių katalikų centro partijos organas "Germania", idėjęs šią žinią, klausia, ar tai nereikalinga atskirti bažnyčią nuo valstybės? Matai, jei bažnyčia būtų nuo valstybės atskirta, tai tokių reformų katalikų kunigų tarpe buti negalėtų, nes jie tuojau būtų iškelti ir valstybės globa, kiek tai liečia katalikų parapijas, jų liesti negalėtų.

MELUOK MELĄ — ISVESK GALĄ.

Tuls F. V. rašo "Darbininke":

"Ar jūs tikėsite ar ne, bet didelio mokslo žmonių su gyvenimo apsireikšimų išsivystymu žengti kartu nespėja.

Kuomet gyvenimui pabrangus visi darbininkai organizuojasi, jungiasi, vienijasi į tam tikras organizacijas ko-

voti už savo buvį pagerinimą, tai tuom pat laiku universitetų profesorai tupi ausis suglaudę ir į kiaušius čeverykus žiurėdami mąsto apie filozofijos problemų išrišimą ir apie klasikos kietų riešutų krintimą.

Iš šalies žiūrint, tai atrodo gana juokinga, bet tai yra grynas faktas.

Dar ir to negana.

Kol žmogus išcina mokslus ir tampa universiteto profesoriumi, tai užima laiko — na duokian sau 15 metų. Per tą visą laiką žmogus mokinasi studijuoja, galvą suka, smegenis laužo, pildius cikvoja, sveikatą gadina, ir galų gale toksai profesorius uždirba į valandą — 19 centų. O toks gatvekarčių motormonas (vežėjas) pasimokinęs 1-2 savaiti uždirba į valandą mažiausia 10 centų.

Tas kurs nieko nesimokino tik miesto gatvę šluoja ir tas uždirba į valandą apie 30 centų, reiškia du-syk tiek kaip universiteto profesorius.

Kaip sau norite taip galvokite, bet šiame dalyke pasaulio surėdymas yra neteisingas.

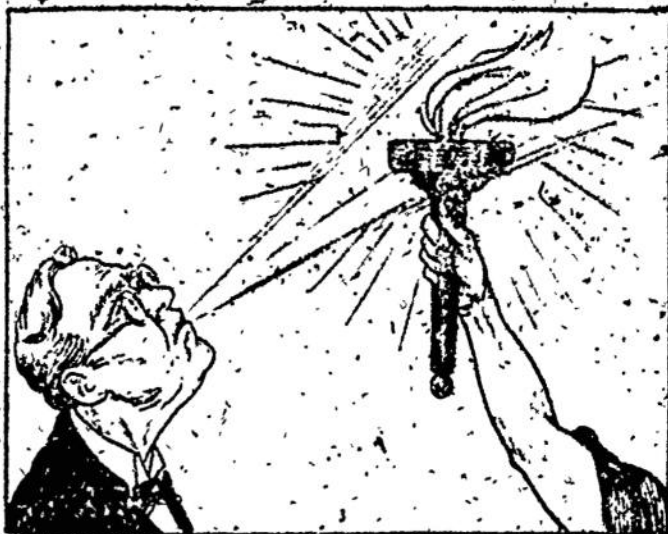
Bet eikime toliaus.

Darbininkas gaudamas 40-30 centų į valandą arba net ir daugiau, dar yra savo likimui neužganėdintas ir streikuoja, kad savo uždarbį padidinus, o toksai profesorius nosi į knygas įkišęs, akinius ant kaktos užsikėlęs svajoja apie pasaulio ekonominį sutvarkymą, apie politiskąją ekonomiką ar dar Dievas žino apie ką...

Bet eikime toliaus.

Ar tam profesoriui stoka proto? — ne. Ar stoka mokslo? — ne. Ar stoka drąsos? — ne. — Jam stoka pasiryžimo ir ištvermės pažiūrėti į praktiskąją žmonių gyvenimo pusę.

Jis skrajoja mintimis padangių dau-

Kapitalizmas bando užpusti laisvės žibintuvą.

sos, o nemato ir nesupranta kas apie jį gyvenime darosi. Jis yra nuo gyvenimo nutolęs ir jo nepažysta.

Po šimtą pyptių, ar-gi verta yra eiti augštesnius mokslus ir po tiek vargo pritrto tiek pinigų išekvoto, tiek sveikatos sugadintos būt prastesniu negu prastąs netokytas, taip sakanč, juodas darbininkas? — ne.

Well, malk Emelia — tavo nedėlia... Universiteto profesorius uždirba į valandą tik 19 centų!

Apie kokių "universitetų" profesorius F. V. kalba?

Tik gal davatų "universitetuose" mokama katechizmo "profesoriams" po 19-centų į valandą.

Gi tikri universiteto profesorai gauna nuo 2,500 iki 4,000 dolerių metams.

Kas dėl profesorų nepraktiskumo, — tai F. V. klysta. Jau daugelyj universitetų įsteigę profesorų unijos, kurios rūpinasi savo buvį pagerinimu.

Kai tén nebūtų, bet meluoti taip per akis visai negražu. Reikia manyti, kad darbininkai nėra tokie naivėliai, kad įtikėjus toms pasakoms apie "apverttiną" profesorų padėją.

OLD FATHER TIME (Gravely).—"Well you will find out before I am done with you that there are some things more potent than hell that will prevail against you!"

SEA OF BABEL

"Upon this rock I will build my church; and the gates shall not prevail against it."
(MATT. XVI-18.)

SAND

Laikas ir apšvieta grāma ant uolbs pasīstītā "īstaigā". Ji jau krypta.

Watsun-Heston

FRANCISCO FERRER

Spalių 12 dieną suėjo 10 metų nuo papildymo Ispanijoje didelės piktadarystės prieš visą šalį ir net prieš visą žmoniją. Tą dieną 1909 m. tos šalies kunigijos ir valdžios tapo nužudytas didis Ispanijos liaudies švietėjas ir įsteigėjas Moderniosios Mokyklos — Francisco Ferrer y Guardia.

Jų nužudymas iššaukė pasibjaurėjimą ir audrą protestų prieš Ispanijos valdžią ir kunigiją visame pasaulyje. Bet kad supratų didumą tos piktadarystės ir kodel Francisco Ferrer tapo nužudytas, reikia nors trumpai žvilgtelėti į dabartinį Ispanijos politinį padėjimą.

Ispanija jau nuo daugelio šimtmečių buvo tvirtinusi Rymo katalikų bažnyčios atspirtis, o jos valdžia buvo tik tos bažnyčios nuolankių tarnų. Ispanija buvo viena iš pirmutinių šalių, įvedusių inkviziciją ir nė joje kitose šalyse inkvizicija nenužudė tiek daug žmonių, kiek Ispanijoje. Kada dabar visos šalys veja lauk kunigus ir vienuolius, Ispanija netik jų neveja, bet ir iš kitų šalių išvytuosius pas save priglaudžia. Todel nebus stebėtina, jei vien Barcelonos mieste yra 165 įvairios rūšies vienuolinai, o neturtingoj ir nedidelėj Katalonijos provincijoje yra jų net 2,300. Niekurie tų vienuolynų yra verti po kelis šimtus tukstančių dol. Visas pasaulis jau 300 metų kaip atmetė indulgencijas, bet jos Ispanijoje užsiliko dar ir po šiai dienai.

Visos šalys, kur bažnyčia vis dar tebeviešpatauja, yra visai atsilikusios kulturoje ir apšvietime. Tas patys yra ir Ispanijoje. Ten yra net 79 nuoš. analfabetų (žmonių, nemokančių nė skaityti, nė rašyti). Ir tai taip yra, nors Ispanijoje yra įvestas įstatymas neva priverstinis mokyklų lankymas, kurio tikrajame gyvenime vienok nėra, kadangi valdžia neužlaiko mokyklų, o patys žmonės apsunkinti sunkia našta užlaikymo dešėtkų tukstančių bažnyčių ir šimtų tukstančių

vienuolių ir kunigų, neįstengia ir nenori užlaikyti mokyklų. Didžiuma mokyklų yra užlaikomos, jezuitų ir tos mokyklos netarauja ir negali tarnauti tikrajam apšvietimui, kurio kunigija labiausia bijosi, kadangi ji gerai žino, kad jei žmonės apsišviesiai vietos Ispanijoje nebebus. Jezuitų mokyklų uždavinys yra ne ką nors išmokyti, bet vien tik auklėti vaikuose paklusnumą kunigijai ir neleisti įsteigti jų vietose geresnės mokyklos. Mokyklos yra įrengtos tokiose blogose vietose ir taip neprižiurimos, kad kasmet mokyklos numarina po 50,000 vaikų.

Ispanijos žmonės nėra taip jau labai tikintieji žmonėmis. Ča anti-klerikalizmas yra labai išsigalėjęs. Apskaičiuota, kad iš 18,500,000 Ispanijos gyventojų, gal tik kokie 5,000,000 klauso bažnyčios paliepimų. Kunigija pasilaiko vien todėl, kad žmonės yra tamsūs ir nežino kaip nuo tos kunigijos pasiliuosuoti; taip jau delei didžiausių persekiojimų kiekvienos laisvesnės minties ir kad kunigija tvirtai remia valdžią.

Ispanijos valdžia irgi negeresnė. Visą šalį valdo klika žmonių — "cacique," kuriai negali prilygti nė New Yorko Tammany. Vietos valdžioje ir parlamente yra perkamos ir parduodamos. Parlamento (Cortes) didžiuma susideda iš konservatyvų ir liberalų tarp kurių tečiaus nėra jokių skirtumų. Klika vadovas, premieras Maura kartą parlamente atvirai pasakė, kad "mes neturime rinkiminių įstaigų, nėgi pasekmių iš tų įstaigų, nėgi viešosios laisvės... mes neturime nė vieno dalyko, kuris savo viduriniu pobūdžiu sutiktų su išlaukinė išvaizda." "Oligarchija ir Caciquismo yra tikroji forma Ispanijos", pasakė kitas ex-premieras Costa. Ministras grafas Romanones sako: "Visa atmosfera mūsų politinio gyvenimo yra nužadyta "cacique" kaip mikrobai, jie apsigyvena visose vietose, kur tik jų dar nesi-

randa." Romanones dabar kaip tik ir gyvena toje vietoje: jis neseniai apie metus laiko išbuvo premieri. Vienas žymiausių katalikų rašytojų, Roman de Tarre-Isunza, sako, kad šalis susideda iš "koruptyvės draugijos ir paperkamos valdžios." Visa politinė sistema yra "neišvengtina korupcija ir parantā apl ištvirkimo ir tamsumo. Mes esame netoli nuo laukinių žmonių. Musų tikėjimas yra farizejiškas formalizmas, tuo nedorėsnis, kad yra veidmainiškas."

Kitās rašytojas sako:

"Kiekvienas pilietis turi balsą, bet tik keli jį tevartoja; ir jei jie, at nelaimės valdžiai, tai daro, jis bus suklastuojamas balsavimo urnoje."

Rinkimai Ispanijoje neturi reikšmės, nes ne žmonės išrenka viršininkus ir parlamento narius, bet juos paskiria "cacique". Jau iškalno sutariama kiek kokia partija turės vietų parlamente ir už ką žmonės ne balsuotų, vistiek bus "išrinktas" "cacique" paskirtas kandidatas. Tik tose vietose, kur "cacique" negali veikti ir klastuoti rinkimų visuomet būna išrenkami respublikoniškųjų partijų kandidatai. Bet tokių vietų yra mažai. Ministeriai nepasilauko ilgai delto, kad neteidus vieniams per daug ilgai plėsti šalį. Mat visi dalyvaujantys korupcijoje turi turėti lygią progą pasipelnyti.

Korupcijai yra pavojingas žmonių švietimas, nes kuo labiausiai žmonės bus apsišvietę, tuo sunkiausia jai bus veikti.

Žmonės nuolatos kyla ir kyla prieš savo valdžią, 1873 m. buvo įsteigta Ispanijoje net respublika, bet dėl stokos sutarimo tarp respublikoniškųjų elementų, neilgai gyvavo. Liaudis gi dėl savo tamsumo nežinojo ir negalėjo sutvarkyti šalies reikalų, todėl ir sukilimai negalėjo būti pasekmingais.

Kada ištinka kokis sukilimas, valdžia, paprastai, tuojais suspenduoja konstitucines gvarantijas ir atiduoda visą valdymą kariuomenei. Kalėjimais prisipildo nužurimais pritarimo respublikonams žmonėms, kartu-

vės ir sušaudymai tampa kasdieniniu dalyku, pradeda lieti žmonių kraujas.

Tankiai griebiamasi ir provokacijos. Policija buvo sugauta pūdeliojime nepavojingose vietose bombų, kad paskui apkaltintus respublikonus. 1896 m. Barcelonoje tapo mesta bomba į katalikų procesiją. Buvo aiški provokacija. Bomba buvo mesta iš lango ne į civilius valdininkus, kunigus ar vyskupą, ėjusius priekyje procesijos, bet į jos uodegą - paprastuosius žmones. Keli darbininkai tapo užmušti. Joks anarchistas nebutų metęs bombos į paprastuosius žmones, kuomet priekyje procesijos ėjo labiausiai jo nekenčiami žmonės. Bombos metėjas nebuvo sugautas, bet tuojais tapo suspenduotos konstitucinės gvarantijos ir už kelių dienų kalėjimuose, su pagelba kunigų, sedėjo 400 žmonių, veiklių anti-klerikalų. Jie buvo visai kankinami, kad privertus išduoti daugiau žmonių, kurie taip jau buvo sušaudomi ar nuteisiami ilgiems metams katėrgos be jokio teismo. Paskesniame subilime miniai užpuolus ant vienuolino buvo rasta ten daug bombų lukštų. Reiškia, bombas išdirbinėjo ir netė ne anarchistai ar respublikonai, bet patys vienuoliai provokacijos tikslais.

Tokioje šalyje gimė ir veikė Francisco Ferrer y Guardia. Jis gimė sausio 10, 1859 Alelloje, viename tamsiausių Katalonijos klonių. Jo tėvai, kaip ir visi apie linkės valstiečiai buvo tamsūs ir kunigų įbauginti, knygos ir rašlo bijojo net labiau negu nuodėmės ar velnio. Iš tėvų Ferreras todėl nieko nepasėmė. Kada jį sukako 13 metų, jį nuvežta į netoliną Barceloną ir atiduota dirbti langų užlaidų įstaigai. Jos savininkas buvo anti-klerikalas ir čia Ferreras gavo progą išmokti skaityti ir rašyti ir nuo šeiminko persiėmė anti-klerikališka dvasia. Budamas 20 metų jis pasiskelbė atviru respublikonu, o keletą metų vėliau prisidėjo prie laisvųjų masonų.

Tuo laiku Ispanijoje įvyko svarbios politinės permainos. 1868 m. įvyko sukilimas,

vadovaujamas Ruiz Zorrilla, kurio šalininkai buvo ir Ferreras. Po sukilimo ant sosto buvo pasodintas Italijos princas Amadeo iš Savoy. Zorrilla patapo švietimo ministru, įvesta priverstinis vaikų mokymas ir šiaip atėjo laisvės dienos. Vienok svetimas karalius negalėjo užganėdinti žmonių ir Amadeo apleido Ispaniją. Tada 1873 m. tapo paskelbta neilgai gyvavusi respublika. Zorrilla gi išvažiavo į Paryžių ir laikėsi nuošaliai nuo politikos. Žlugus respublikai ir Alfonso XII apėmus sostą Zorrilla vėl sugrįžo ir pradėjo veikti savo respublikonų progresistų partijoje. Tuo laiku Ferreras buvo geležinkelio inspektorium ir labai gelbėjo Zorrillai. Ferreras tada buvo šalininkas ginkluotų sukilimų ir revoliucijų ir toje linkmėje veikė...

1885 m. ištiko gen. Villacampo vadovaujamas nepasėkmingas sukilimas, kuriame Ferreras veikliai dalyvavo. Sukilimui nepavykus Zorrilla ir Ferreras pabėgo į Paryžių, kur Ferreras buvo Zorrillos privatinis sekretorium.

Po kelių metų Francisco Ferrer patapo kalbų profesorium Philotechniškoje mokykloje Paryžiuje. Mirus Zorrillai ir tyrinėjant priežastis nepasisekusių sukilimų Ispanijoje Ferreras pradėjo nutolti nuo savo jaunystės revoliucinių idejų. Jis matė, kad plačioji liaudis tuose sukilimuose veik negali dalyvauti, o be jos tie sukilimai negali būti pasekmingi. Todėl jis ir priėjo prie išvados, kad ne sukilimai išganyt Ispaniją, bet vien tik švietimas žmonių ir kad to atsiekti, reikia pradėti nuo lavinimo vaikų.

Tuo laiku ir gimė pas jį ideja įsteigti mokyklą, kuri būtų pavyzdžiū ir išgelbėtų vaikus nuo netvarkaus mokymo valdiškose mokyklose. Keletą metų vėliau jis rašė apie tą savo sumanymą: "Kada Zorrilla mirė aš netekau pasitikėjimo, kuris ir taip jau buvo susilpnėjęs, į pasekmes revoliucijos, įvykintų paviršutinių revoliucionierių, kurie patys yra aukomis tų pačių prietarų kaip ir monarchistai, iš kurių jie atimtu galė. Nuo to laiko aš pašvenčiau visą savo vei-

kimą įsteigimui mokyklos, kuri, mano manka nuomone, galėtų pasitarnauti kaip modelis visoms mokykloms, kurias pažangūs žmonės bando sutverti, kad išgelbėtų vaiką nuo melagingų mokymų oficialėse mokyklose." Tuo laiku jis pertraukė ryšius su visomis politinėmis partijomis ir niekad politikoj nebedalyvavo, bet vien atsidavė įkūnijimui savo svajonės — įkūrimui tų mokyklų.

Profesoriaudamas Philotechniškoje mokykloje jis susipažino su tula moterimi, Maunier, kuri mirdama jam užrėkė £30,000. Gavęs tokią sumą pinigų, jis tuoj išvažiavo į Barceloną, kad pradėjus vykinti savo sumanymą gyvenimui. Jis tuoj pasikvietė žymiausius Ispanijos ir Francijos mokslininkus ir su jų pagalba pradžioj XX šimtmečio jis atidarė Barcelonoje pirmąją mokyklą. Taip gimė jo sutvortoji Moderniškoji Mokykla.

"O ko žmonės nesitikėjo ir ko jie vis dar nesitiki iš švietimo!" rašė jis viename straipsnyje apie savo mokyklas. "Didžiama žmonių tikisi visko nuo jo ir tik pastaruoju laiku pradėjo suprasti, kad jis teikia vien iliuzijas. Mes suprantame tatau visišką nenaudingumą mokslo, kokis yra įgijamas dabartiniais vartojamais švietimo būdais; mes matome, kad mes veltui tikejomės. Tai yra dėlto, kad mokyklos organizacija toli nuo skleidimo mūsų išvaizdintų idealų, švietimą padarė vienu iš galingiausių šiaudie pavergimo būdų rankose viešpatuojančių spėkų."

Ferreras mato svarbą švietimo ir jo trukumus. Jis sako toliau:

"Visa vertybė švietimo priguli nuo atsišvelgimo į fizinę, intelektualę ir moralę vaiko. Kaip moksle prirodymai negalimi be faktų, taip negali būti tikrojo švietimo apart tokio, kuris yra liuosas nuo dogmatizmo, kuris palieka pačiam vaikui kreipti savo pastangas ir aprubežiuoja save tik pabrėžimu jo pastangų. Švietimas visuomet yra priespaudingas, prievartingas ir varžantis; tikruoju švietėju yra tas, kuris geriausiai

Francisco Ferrer, lydimas kunigų, vedamas sušaudyti. „Taikykite gerai!“ Tegyvuoja Moderniškoji Mokykla!“ buvo jo paskutiniai žodžiai budeliams.

gali apginti vaiką nuo savo (mokytojo) paties idėjų, savo keistenybių, tas, kuris geriausią gali atsišaukti į paties vaiko energiją.

„Iš to kiekvienas gali spręsti su koku lengvumu švietimas priima kokią nors norimą uždėti ant jo antspaudą, ir kaip lengvas yra darbas tų, kurie nori pavergti individualą. Geriausi metodai jų rankose pavirsta tik dar galingesniais ir tobulesniais įrankiais valdymo. Musų pačių idealas yra tikrai moksliskas ir mes reikalaujame, kad mums būtų duota galė šviesti vaikus, pagelbstint jų išvystymą užgaudėdinimu jų reikalų, proporcijoj kaip jie iškyla ir auga.“

Ferreras gerai supranta, kad valdžia niekad nesutiks steigti tokias mokyklas, todėl pataria patiems jas kurti. Jis sako:

„Mes seksime darbus mokslininkų, kurie studijuoja vaiką su didžiausia atida ir mes ypač jieskome būdų pritaikyti jų pritarimus

musų geidžiamam pabudavoti švietimui, lin kmėje dar didesnio išliuosavimo individualo. Bet kaip mes galime atsiekti musų tikslą? Ar ne griežianties patiems už darbo įsteigimui naujų mokyklų, kurios būtų kiek galim, valdomos šia laisvės dvasia, kuri kaip mes nujaučiame valdys visą švietimo darbą ateityje?

„Nesibijokime pasakyti, kad mes norime žmonių, galinčių plėtoti be sustojimo, galinčių sunaikinti ir panaujinti savo aplinkybes be pertraukos, atnaujinti patį save; žmonių, kurių intelektualė nepriklausomybė bus didžiausia jų spėka. Turie neprisiris prie nieko, visuomet pasirenge priimti kas yra geriausia, džiaugdamies triumfu naujų idėjų. Draugija bijosi tokių žmonių; todėl mes negalime tikėtis, kad ji kada nors panorėtų pavesti mums švietimą.“

Tokie buvo Moderniškosios mokyklos uždaviniai. Rodos, čia nėra nieko daugiau, kaip noras įsteigti kiek galima tobulėsnę mokyklą, prie ko siekia pažangūs švietėjai visame pasaulyje.

Vienok korupcijai ir kunigijai tokios mokyklos buvo pavojingos, kadangi jos žinojo, kad įsisteigus tobuloms mokykloms, kurios išlavintų vaikų protą ir dvasią, jų viešpatavimas būtų neilgas. Ir kas baisiausia kunigijai, tos mokyklos buvo laisvamaniškos. Todėl valdžia iš pat pradžių darė klytus įsteigimui tų mokyklų. Vienok žmonės karštai joms pritarė, džiaugdamies, kad nebereiks leisti savo vaikų į netikusias valdiškas ir jezuitų mokyklas, ar palikti juos analfabetais. Todėl trumpu laiku Barcelonoj ir kituose miestuose tapo įkurta apie 60 tokių mokyklų.

Mokymas jose buvo taip tobulas, kad niekurius Moderniškujų mokyklų raiškvedžius priėmė Filipinų salų nepriklausomoji bažnyčia savo augštesnėms mokykloms ir seminarėjoms.

Bet neilgai gyvavo tos mokyklos. Valdžia su kunigija pasinaudojo pirma proga ir jas uždarė.

Geguzēs 31, 1906 jaunās anarchistas Morral, kuris išvertė keletą kyngų del Moderniškosios mokyklos, metė bombą į jaunąjį karalių ir jo pačią. Rodos, ką galėjo turėti bendra Ferreras su tuo aktu. Vienok valdžia tuojaus jį areštavo ir uždarė visas jo mokyklas. Per daugiau kaip metus laiko Ferreras buvo laikomas kalėjime, bet tada konstitucinės gvarantijos nebuvo suspenduotos ir Ferrerą turėjo teisti civilis teismas. Ką nė darė valdžia ir kunigija, kad nuteisus Ferrerą, klastavo dokumentus, statė neteisingus liudytojus, bet jokio mažiausio prirodymo apie Ferrero prasikaltimą negalėjo duoti ir net jų pačių sudarytas teismas Francisko Ferrerą turėjo paliuosuoti: ir jis liepos 12, 1917 m. sugrįžo į Barceloną.

Prisėjo pradėti visą darbą išnaudo. Bet Ferreras nenustojo vilties ir dirbo su dideliu atsidėjimu. Keliolika naujų mokyklų vėl tapo atidaryta ir Ferreras buvo išdirbęs labai platų veikimo plėną ir net mąstė apie įsteigimą mokytojų seminarijos del savo mokyklų, kadangi truko mokytojų. Taipgi buvo manęs išleisti daugybę knygų. Bet išliko nauja nelaimė, visas pradėtasis darbas žlugo ir žuvo pats Ferreras.

Kad kiek pasilsėjęs ir prisirengęs pridedesnio darbo, Ferreras su šeimyna kovo mėn. 1909 m. atvyko į Londoną ir tulam laikui ten apsigyveno. Ten buvo susitvėrusi Morralio švietimo Lyga, kuria jis įdomavo, taipjau jis uoliai mokinosi anglų kalbos, kad galėjęs perskaityti anglų rašytojų knygas apie moralį švietimą. Jis manė pasilikti Londone dar porą mėnesių ir grįžti Ispanijon tik rudeniop, kuomet atėjo žinia, kad jo brolio patė ir dukrė sunkiai susirgo ir Ferreras birželio 6, 1909 išvažiavo į Ispaniją. Į Barceloną atvažiavo jis birželio 19 d. Viskas buvo ramu. Jis užsiėmė vertimu niekurių raštų ir prižiūrėjimu sergančios brolio dukrelės, kuri vienok mirė ir jis tuojaus manė grįžti Anglijon. Bet apie paskaičius liepos mėn. jo vienas draugas iš Paryžiaus paprašė prisiūsti jam žinių apie niekurias Ispa-

nijos akcijas. Tas sulaukė jo išvažiavimą kelioms dienoms. Tuo tarpu Barcelonoj kilo generalis streikas ir riaušės. Generalis streikas tapo paskelbtas Barcelonoj liepos 26 d. protestui prieš karę su Morokko ir siuntimą darbininkų į karę, kuomet turtingieji galėjo nuo jos atsipirkti užmokėdami po 1,500 pesetų. Prasidėjus streikui kilo ir riaušės, pirmiausia Barcelonos apielinkėj, o paskui ir pačioj Barcelonoj. Tuoį pradėta paprastieji užpuolimai ir deginimai vienuolynų, kurie pasitiko minias ginklais. Viena mė jezuitų vienuolyne rasta daug bombų kevalų. Bet bombų laike streiko nebuvo vartojama, nors jos būtų labai tikę užpuolimui se ant tvirtų vienuolynų. Tėčiaus kada riaušės pasibaigė, policija "rado" bombų visuose pakampiuose, bet kur jos jokių nuostolių negalėjo padaryti. Nesunku įspėti kas tenai jas padėjo.

Ferreras gi tuo tarpu gyveno ant ukės pas brolių ir tik buvo pašaliečiu žiurovu į tai kas dėjosi Ispanijoj.

Konstitucinės gvarantijos tapo suspenduotos ir prasidėjo "baltasis terroras." Pradėta atvirai kaltinti, kad tas riaušės sukėlė ir vadovavo jomis Francisko Ferrer. Bandyta areštuoti Ferrerą, bet jis pasislėpė laukdamas kas toliau bus. Bet kada pradėta užmetinėti Ferrerui vis sunkesni nusidėjimai, jis pasidavė valdžiai, kad prirodžius pilną savo nekaltumą. Bet valdžiai rūpėjo ne Ferrero nekaltumas, bet tik suradimas priemonių kaip jį nužudyti.

Už kelių savaitių po suspendavimui konstitucinių gvarantijų buvo sugrasta į kalėjimus nemažiau kaip 3,000 vyrų, moterų ir vaikų. Prieš daugelį nepastatyta jokių apkaltinimų, bet areštuota juos nurodymais kunigų ir katalikių moterų "labdarių." Pažangesnių darbininkų organizacijų nariai buvo areštuojami, jų salės, mokyklos uždarytos. Areštuotieji buvo baisiausiai kankinami, kad išduotų daugiau žmonių. Dage liui jų pažadėta laisvė, jei ką nors liudys prieš Ferrerą. Ir keli silpnadvasiai sutiko

liudyti melagingai, kad tuo išsipirkus sau laisvę.

Daugelis iš suimtųjų tapo sušaudyti, daug nuteista nuo 20 metų iki gyvos galvos prie sunkiausių darbų.

Francisco Ferrer, pasiduodamas valdžiai, tikėjosi aiškiai prirodyti savo nekaltumą ir likti paliuosuotu, kaip buvo du metai atgal. Bet jis apsiriko. Tada teisė jį civilis teismas, o dabar — karinis teismas. Jau iškalno buvo viskas sutarta ir kokius prirodymus Ferreras nė butų davęs, jis vistiek butų tapęs sušaudytu. Tai jis pamatė po pirmam tardymui, kada neleista jam buvo duoti jokių parodymų kaltinimo neteislingumo.

Tikrasis bylos nagrinėjimas prasidėjo spalio 9 dieną ir tą pačią dieną išnešta nuosprendis. Teismas buvo prie uždarytų durų. Liudytojai vien liudijo, kad jie girdėję, ar ejęs gandas, jog Ferreras vadovavo sukilimui, o kiti gi liudijo, kad jie yra "moraliai įsitikinę" tame. Liudytojų perklausinėti Ferrero advokatui (kuriuo buvo valdžios paskirtas armijos oficerius) neleista. Tėdžiama liudijimų buvo raštiški, tankiau ir anonimiški. Perskaityta suklastuoti dokumentai, neteisingos neva ištraukos iš jo veikalų, o pačiam Ferrerui neleista priduoti jokių dokumentų, kadangi visi jo dokumentai buvo konfiskuoti. Jo draugų siųsti iš Europos dokumentai, kurie butų prirodę jo nekaltumą "dingo krasoje". Ferrerui neleista pastatyti jokių liudytojų.

Po tokio neva teismo, 6 oficeriai, kurie buvo kliekos įrankiais ir korupcijos nariais, išnešė nuosprendį Ferrerą sušaudyti. Kitokio nuosprendžio jie negalėjo išnešti, kadangi butų tapę pašalinti iš vietos. Ferrero adv., kuris kaip įmanydamas jį gynė, sakoma, tuoj tapęs pasodintas kalėjimui.

Iki ministerių patvirtinimui nuosprendžio, Ferreras išbuvo Barcelonos kalėjime, bet prieš vidurnaktį spalio 11 d. jis tapo išvežtas į baisiają Montjuich tvirtovę. Čia jį aplankė daugybė kunigų, kurie rupinosi daugiau už visus nužudyti jį, "prirengimui prie mirties."

Pėr visą naktį Ferreras rašė palikimą, galvodamas, kaip išgelbėti del mokyklos visus pinigus, kurie tečiaus buvo jau konfiskuoti. Jis ir paskutinėj valandoj rupinosi apie savo mokyklas, už kurias ir gyvastį padėjo.

Spalio 12 dieną 8:45 val. ryte paliepta jam prisirengti prie mirties. Net jo senai motinai neleista su juo pasimatyti. Atėjo tik jo advokatas ir kunigas. Jis paskutinį kartą paprašė kunigo pagerbti jo įsitikinimus ir nebūti prie jo. Vienok kada kunigas pasakė, kad jis turi lydėti prie sušaudymo, Ferreras niekò daugiau nebesakė. O juk jis buvo žuodomas už laisvamanijbę.

Atėjo kareiviai ir vedami kunigo, nuvedė jį į nužudymo vietą. Galvą iškėlęs tvirtai stovėjo jis prieš eilę šautuvų. "Taikykit gerai, mano vaikai", sušnko jis kareiviams, "ta ne jūsų kaltė. Aš nekaltas. Tegyvuoja Mokykla." — Oficerius padavė ženklą, šautuvai sutratėjo ir pertraukė jo puikų pašaukimą šviesti Ispaniją. Jis krito negyvas. Valdžia atsisakė išduoti jo lavoną giminėms ir tapo palaidotas "bendrose kapinėse."

Taip žuvo didysis Ispanijos pavergtosios liaudies švietėjas. Visas pasaulis sujudo delei jo nužudymo, visur kilo protestai.

Bet Ferreras jau buvo miręs. Netik jis, bet šimtai geriausių Ispanijos švietėjų taip jau žuvo, o tukstančiai dar ir dabar kankinasi kalėjimuose. Ir taip bus tol, kol žmonės neapsišvies ir nenuvers savo tyronų kunigų ir despotiškos valdžios.

— K. Baronas.

Kas tai yra Krikščionybė?

(Iš "God and My Neighbour")

Kas tai yra krikščionybė? Kada aš pradėjau diskutuoti religijos klausimus, aš maniau, jogei aš žinau, kas tai yra krikščionybė. Aš maniau, kad tai yra religija, kurios aš mokinaus vaikų būdamas. Bet nuo to laiko prabėgo daug metų. Man teko perskaityti įvairių knygų, pamfletų ir straipsnių, kur buvo bandoma išaiškinti krikščionybės prasmę. Ir juo tolyn, tuo labiau aš pradėjau manyti, kad pasaulyje randasi tiek krikščionybės rūšių, kiek yra krikščionių. Skirtumai yra dideli ir skaitlingi. Keistas Dievo apreiškimas, kad jį galima aiškinti taip, kaip kam patinka.

Suprantama, aš nebandysiu varginti skaitytojų įvairiais krikščionybės mokslo aiškinimais. Čia aš patieksiu tik keletą doktrinų, kurias išpažįsta visi arba didelė didžiuma krikščionių.

1. Visi krikščionys tiki į Augščiausiąją Ešybę (Dievą), kuri sutvėrė viską pasaulyje. Jie visi tiki, kad Dievas yra geras dangiškas tėvas.

2. Didžiuma krikščionių tiki į liuosą valią.

3. Visi krikščionys tiki, kad žmogus nusidėjo ir nusideda prieš Dievą.

4. Visi krikščionys tiki, kad Kristus yra reikalingas žmogaus "išganymui", ir kad be Jo žmogus būtų "prapuolęs".

Bet kuomet mes prašome išaiškinti reikšmę žodžių "išganymas" ir "pražuvimas", tai krikščionys duoda skirtingus ir prieštaraujančius atsakymus.

5. Visi krikščionys tiki į sielos nemirtinumą: O didelė didžiuma tiki į pomirtinę bausmę.

6. Didžiuma krikščionių tiki, kad Kristus buvo Dievas.

7. Didžiuma krikščionių tiki, kad Kristus prisikėlė iš numirusių ir nužengė į dangų.

8. Didžiuma krikščionių tiki į maldos galia.

9. Didžiuma krikščionių tiki į velnią. Bet velnių, kaip žinote, yra įvairių.

Apie tą tikėjimą aš turiu pasakyti štai ką:

1. Kas dėl Dievo. Jeigu nėra Dievo, arba jeigu Dievas nėra mylintis dangiškas tėvas, kuris išklauso maldų, tai krikščionybė, kaip religija, neatsako savo tikslui.

Aš neturiu mintų prirodyti Dievo nebuvimą arba Jo buvimą. Bet aš tvirtinu, kad nėra mylinčio dangiško tėvo, kuris išklausytų mūsų maldavimų.

2 ir 3. Jeigu nėra tokio dalyko, kaip liuosą valia, tai žmogus negali nusidėti prieš Dievą. - O, tokiam atvejui krikščionybė neturi prasmės.

Aš laikauš tos nuomonės, kad žmogus neturi liuosos valios ir todėl negali nusidėti prieš Dievą.

4. Jeigu Kristus nėra reikalingas žmogaus išganymui, tai krikščionybė neišlaiko kritikos.

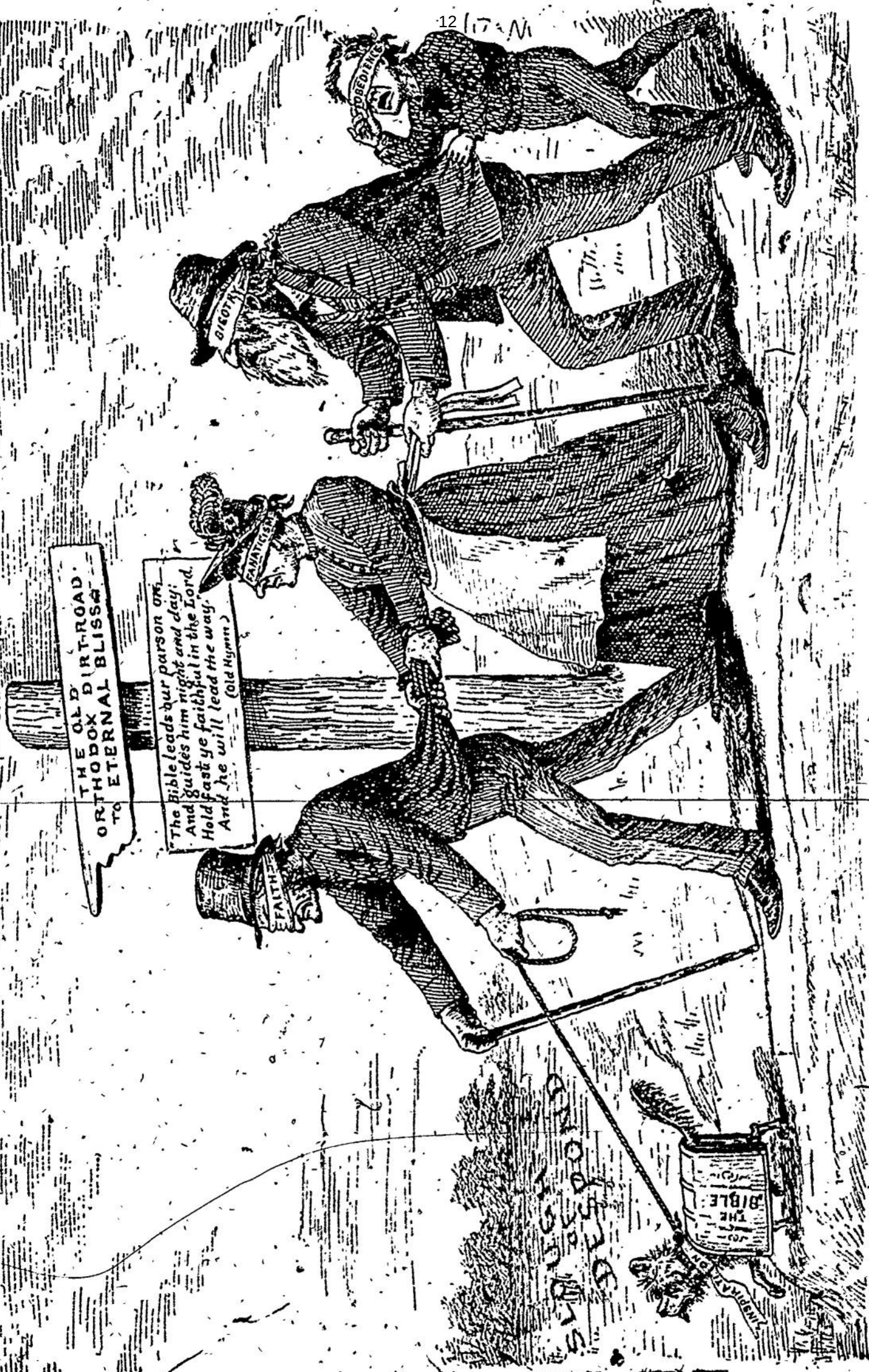
Aš užginčiju, kad Kristus yra reikalingas žmogaus išganymui nuo pragaro arba nuodėmių.

5. Aš netvirtinu, kad nėra dušios arba kad ji yra. Aš nieko nežinau apie dušią ir nei vienas žmogus negalėjo man pasakyti daugiau to, ką aš žinau.

Apie likusias keturias doktrinas aš pakalbėsiu žemiau.

Ką tik dabar aš kalbėjau apie tą religiją, kurią išmokau kūdikystėje, apie keturias dešimtis metų atgal. Kadangi ta religija yra labai populiara ir šiandien, tai aš kalbėsiu apie ją kaip galima trumpiau.

Adomas buvo pirmasis žmogus — visų žmonių tėvas. Dievas jį sutvėrė pagal savo paveikslą. O tai reiškia, kad jis buvo "tobulas".

„LAS AKLA VEDA. — Rrabaščių veda Biblija ir rodo jam kelią dieną ir naktį. Jūs tikintys i Viešpatį atiduokite praboščio valiai, o jis jus ves tuo keliu, kurio pats nežino

Bet Adomās, velnio gundomas, sugriešījo: jis nupuolē. Dievas už tai labai įpyko ant Adomo ir nūbaudē jį ir jo ainius pragaru. Per penkis tukstančius metų jie turėjo svilti amžinoj ugnij.

Prabėgo penki tukstanciai metų. Ir Dievas užsimanė pasigerinti žmonėms. Jis nusijuntė ant žemės savo sūnų, Kristų, kuris numirė ant kryžiaus, nuvyko trims dienoms į pragarą, ir tuo būdu atpirko žmones nuo pirmpradinio grieko.

Kada Kristus prisikėlė iš numirusių, tai visi, kurie įtikėjo į jį ir buvo apkrikštyti, —ėjo į dangų. Gi tie, kurie netikėjo į jį arba nebuvo apskrikštyti, turėjo svilti amžiname pragare.

Tokių tai dalykų mes išmokome kudiystėj; ir milijonai krikščionių tiki į tas pasakas net ir šiandien. Ta senoji religija susideda iš šių dalykų: žmogaus nupuolimo, pirmpradinio grieko, visuotino nubaudimo ir Kristaus atpirkimo.

Bet kiek man žinoma, šulyg naujausių aiškinimų išėina taip, kad Kristus pats buvo Dievas. Jis nužengęs ant žemės tuo tikslu, kad atvedus žmogų ant gero kelio. Esą Jis norėjęs išgelbėti žmogų ne nuo pragaro, bet nuo grieko.

Visos tos teorijos kaip naujos, taip ir senos, neišlaiko mažiausios kritikos.

Visų pirma aš pakalbėsiu, Trumpai apie naująsias "atpirkimo" teorijas.

Jeigu Kristus numirė tuo tikslu, kad išgelbėjus žmones nuo griekų, tai kodėl šiaandien — prabėgus devyniolikai šimtmečių po jo mirties — pasaulyj dedasi nuožmiausių nedorybių ir neteisybių?

Jeigu Dievas (visagalis Dievas, kuris myli mus labiau, negu žemiškas tėvas kad myli savo vaikus) norėjo mums atleisti tą grieką, kurį Adomas papildė daug šimtmečių atgal, tai kodėl Jis nedovanėjo be Kristaus mirties?

Jeigu Kristaus, mokslas yra būtinais reikalingas doram gyvenimui ant žemės, tai kodėl tukstanciai Jo sekėjų veda nedoraisi gyvenimą, kuomet kiti tukstanciai praktiškiausiu yra ir moterų šių ir praeitų amžių vedė pavyzdgingiausi gyvenimą, nežiurint į tai, kad nesekė Kristaus mokslo?

Kaslink teorijos, jogei Kristus (arba Dievas) numirė ant kryžiaus, kad patraukus sąvėspi paklydusius žmones. Ta teorija nesutinka su faktais.

Žmogus niekuomet nebuvo išsižadėjęs Dievo. Istorija nurodo, kad žmonės visuomet jėškojo Dievo ir tarnavo jam, nesustodami net prieš mirtį arba prasižengimą.

Galop, žmogus niekuomet nenusidėjo ir niekuomet negalėjo nusidėti, prieš Dievą. Nes žmogus yra tokis, kokiu jį Dievas sutvėrė. Jis gali tik taip elgties, kaip Dievas to nori, ir todėl negali atsakyti už savo pasielgimus ir prasižengti prieš Dievą.

Jeigu ant Dievo krinta atsakomybė už žmogaus sutvėrimą, tai taip jau lygiai krinta ant Jo atsakomybė už to žmogaus elgimąsi. Todėl žmogus negali nusidėti prieš Dievą.

Dabar grįžkime prie senosios nupuolimo ir atpirkimo teorijos.

Evoliucija, istoriškas tyrinėjimas ir mokslinė kritika neranda vietos Adomui. Adomas yra niekas daugiau, kaip tik mytilias. Vargiai bile vienas apsišvietęs krikščionis žiūrį į Adomo pasaką, kaip į istorišką faktą.

Bet necesant Adomui, negali būti Nupuolimo; jeigu nebuvo nupuolimo, negalėjo būti atpirkimo ir Išganytojo. Išpažįstant evoliucijos mokslą, mes negalime tikėti į nupuolimą. Kada žmogus nupuolė? Ar tada, kada jis prilygo beždžionei, ar vėliau? Ar tai atsitiko bronziniame amžiuje, akmeniniame ar geležiniame?

Niekuomet nebuvo jokia "nupuolimo". Evolūcija parāda, ka visskas vystīs, rytu- liavosi pemažē.

O jeigu nebuvo nupuolimo, tai koku gi budu gali buti atpirkimas?

Kriščiōņis, īspazīstantis evolūcijas teo- riju, tūpi tikēti, ka Dievas pavēljo saulei susiformuoti īs ctero, o zemei īs saulēs, ka Dievas pavēljo žmogui īssirytuliūoti īs mažyčio protoplazmas gabalēlio. Kriščiōņis tūri tikēti, ka tūlam žmogaus rytuliavimos pe- riodo laipsnyj, Dievas atādo jī kalu īr nu- baudē; ka keliems tukstānciams metu pra- slinkus, Dievas pasiuntē vīenturti savo su- nu. Tāpat atpirkus žmogū nuo pragaro.

Bēt evolūcija parādo, ka žmogus net da- bār yra netobulas sutvērimas, neūzbaigtas darbas, kuris nuolat keičiasi īr tobulinasi.

Tuo tarpu nupuolimo īr atpirkimo doktri- nos tvirtina, ka īs pat pradziū žmogus bū- vo tobulas īr tadel privalējo atsakyti uz sa- vo darbus.

Tos doktrinos priesinasi ne tik mokslui, bet īr sveikam protavimui.

Visata neturi robeziū. Mes žinome, ka joje randasi milioni saulip. Musū saulē yra tik taškus visatoj, o musū zemē yra tik taškas saulinēj sistemoj.

Negi mes galime tikēti, ka Dievas, kuris sutvērē beribę visatā, taip labai įtužo ant bezdžionės alniū, ka nubaudē juos visus pragaru īr numalšino savo pykti tik tuosyk, kada jo vīenturtis suns mirē ant kryžiaus. Ar jūs tikite ī tai? Ar jūs galite tikēti tam?

Ne. Aš jau pirma sakiau, ka priimant evolūcijas teorijā, atpirkimo pasaka nu- puola pati savaimė. Žmogus niekuomet ne- nusidējo prieš Dievā. Atvirai sakant, visa senoji kriščiōnybės doktrina susideda īs daugybės klaidū. Nėbuvo jokio tvėrimo. Žmogaus nupuolimo istorijā yra tik pasa- ka. Atpirkimo teorijā yra grynas išmislas. Niekuomet nebuvo bibliško Adomo, Jievos, velnio, rojaus īr pragaro. Tai vaidentuvės tvariniai.

Jeigu Dievas yra visagalis, tai Jis priva- lējo sutvėrti tokį žmogū, kuris nebutų grie- šijęs. O Jeigu Dievas, galēdantis sutvėrti tobulā žmogū, sutvērē jī netobulū īr leido jam "nupulti", tai tokiame atvējuj Die- vas nusidējo prieš žmogū, o ne žmogus prieš Dievā.

Jeigu, sakysime, mano galvoj yra īsauk- lėti dora sunj, bet aš auklėju jī blogai īr padarau īs jo netinkamā žmogū, — tai ar aš nenusidėdū prieš sunj?

Paimkime kitā pavyzdj. Daleiskime, ka tėvas gali turėti labai dorā īr protingā vai- kā. Bet jīs liūosu norū ima īr pasirenka idiotā īr linkusį prie pikladarystės vaikā. Ar tas žmogus nenusidėdū prieš savo vaikā?

Ir negi jūs tikite, ka musū "dangiškas tėvas, musū visagalis Dievas, kuris yra mi- lē", butų sutvēręs netobulā žmogū, o pas- kui butų nubaudęs tą žmogū uz tai, kam jīs yra netobulas īr giesija?

O jeigu Dievas īstikrujū taip pasielgē, tai ar Jis jums atrodo teisingas īr mielaširdin- gas?

Ir jeigu mus Dievas sutvērē, tai kas, jei ne Jis, atsako uz netobulā tvarini?

O jeigu atsakomybē īšimtinai puola ant Jo, tai kaip gi žmogus galēja nusidėti prieš Dievā?

Aš tvirtinu, ka senoji doktrina yra ne tik beprasmė, bet neteisinga īr nemoralė.

Atpirkimo doktrina yra neteisinga īr ne- moralė tadel, ka liepia teisti žmones ne pa- gal jų nuopelnus arba nusidėjimus, bet pa- gal kitų nuopelnus.

Ar tai teisinga, ar tai moralu bausti gerā žmogū uz blogā žmogaus nusidėjimus?

Ar tai teisinga īr moralu dovanoti vienam žmogui jo nusidėjimus tik tadel, ka kitas žmogus yra dōras? Toki doktrina — Kris- taus atpirkimo doktrina, sulyg kurios īr di- džiausi prasižengēliai liko īsganyti — skati- na tik giesyti.

Metavonē yra geras dalykas tik tadel, ka akstina pasitaisyti. Bet joki metavonē

negali atitaisyti padaryto blogo. Jeigu aš, padaręs blogą, metavojuos ir paskui elgiuos teisingai, — tai yra pagirtinas dalykas. Bet vien tik gailėtis už grįkus ir nesitaisyti — neatneša niekam gero.

Jeigu aš padariau blogą, — joki metavonė negali panaikyti to blogo. Blogas veiksmas pasilieka ant visados blogas. Jeigu aš nukirtau žmogaus ranką, aš galiu metavonė ir, gal jis man atleis. Bet ne mano metavonė ne jo atleidimas nebeužaugins naujos rankos. Ir jeigu ranka galėtų ataugti, tai padarytas blogumas visvien pasiliktų.

Toki tai yra mano dora. Jūsų atleidimo "vardan Kristaus" doktrina yra nemoralė. Dievui elgiasi neteisingai, kuomet Jis dovanuoja žmogui jo nusidėjimus dėl Kristaus. Kristus elgiasi neteisingai, kuomet Jis išprašo praskaltėliui atleidimą. Jeigu vienas žmogus nuskriaudė kitą, tai atleidimo teisė priklauso nuskriaustajam. Atleisti gali tik tas, kas nukentėjo. Jeigu jūsų sunus nuskriaudė jūsų dukterį, tai atleidimo teisė priklauso jai. Tai būtų neteisinga, jeigu jūs pasakytumėte: "Jis nuskriaudė lavę ir neatsiprašė, bet aš jam visvien dovanuju". Nebūtų teisinga atleisti jam ir tame atveju, kuomet kitas sunus pasiimtų ant savęs jo kaltę. Taip pat būtų neteisinga, jei antras sunus ateitų pas jus, o ne pas

nuskriaustąją seserį, ir tartų: "Tėve, vardan manęs dovanok jam".

Žmogus, kuris skriaudžia kitą žmogų, tuo pačiu laiku skriaudžia pats save. Ir / la skriauda pasilieka ant amžių. Tegul ta mintis sulauko mus nuo blogų darbų. Tokis dalykų supratimas yra daug prakilnesnis ir kiltresnis, negu tikėjimas į išganytoją.

Kristaus arba kokio nors kito asmens atpirkimas negali būti priimtas. Tas faktas, kad Kristus yra pasirėngęs kentėti už kito žmogaus nuodėmės, suteikia jam kėdliio, bet nieku būdu nesumažina prasižengėlio kaltės. Jeigu aš esu nedoras, ar mano nedorybės susimažina nuo to, kad kitas žmogus yra daug geresnis už mane?

Sakysime, teisingas žmogus turi du tarmu. Vienas tų tarmų prasižengė, bet kitas prisiima jo kaltę ant savęs ir yra pasirėngęs būti teisingas žmogus?

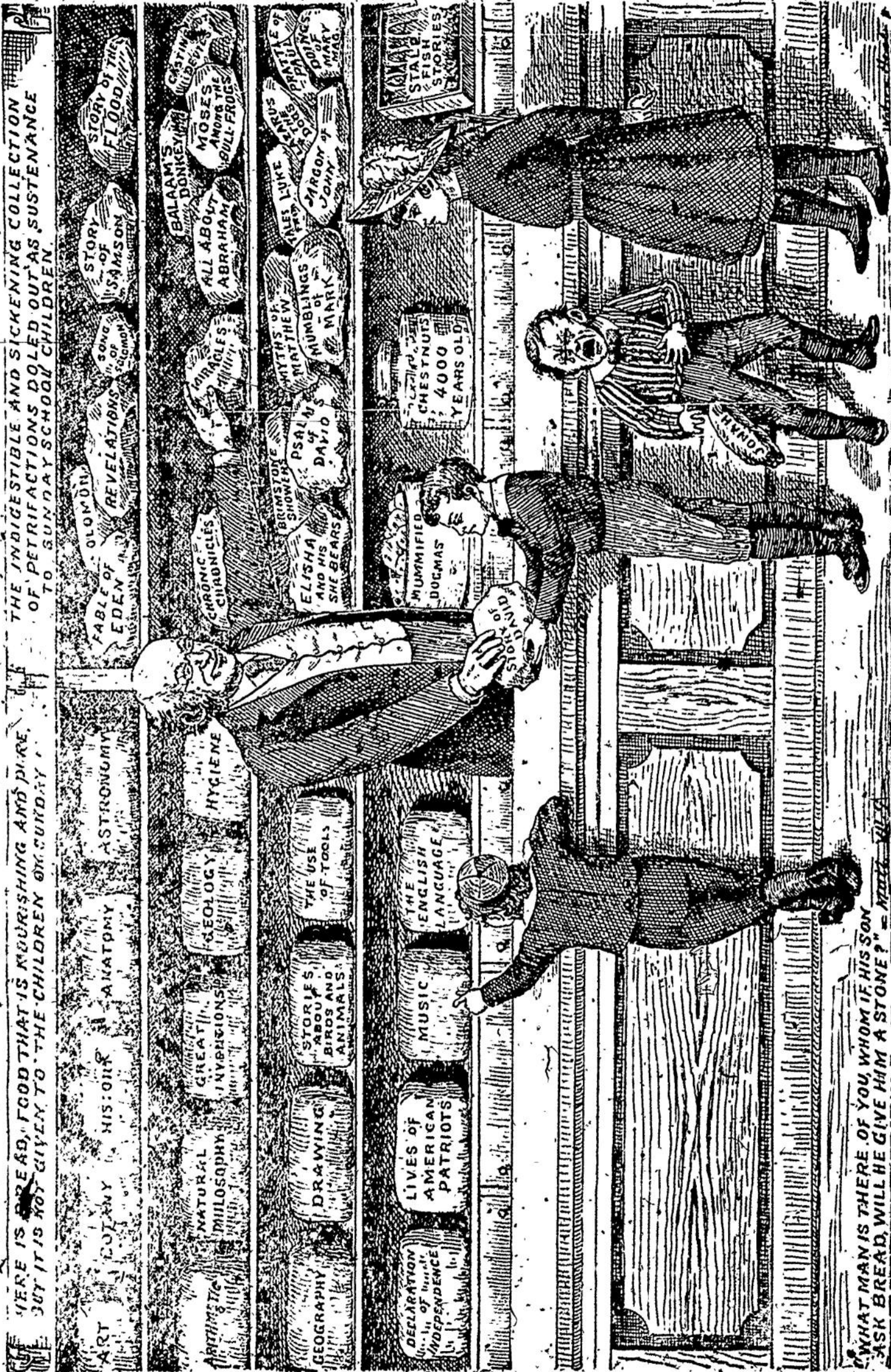
Pliekti Joną už Jokubo prasižengimą reikėtų bausti jį už tai, kam jis yra geresnis už Jokubą. Dovanoti Jokubui tik todėl, kad Jonas liko nekaltai nubaustas reikėtų tik tai, kad prasižengėlio Jokubo kaltę privalo būti dovanota dėl Jono gerumo.

Tai būtų priešinga ne tik sveikam supratimui ir teisybei: tai būtų taipgi klaidingas sentimentas.

— K. Sėjikas.

Kolčakas joja į Maskvą.
Kada jis nujos?

HERE IS BREAD, FOOD THAT IS NOURISHING AND PURE. BUT IT IS NOT GIVEN TO THE CHILDREN OF SUNDAY SCHOOL.

WHAT MAN IS THERE OF YOU, WHOM IF HIS SON ASK BREAD, WILL HE GIVE HIM A STONE? — MATT. VII. 9

Po kairei sudeta mokslo žinios, o po dešinei — visokios nebutos pasakos ir prietarai. Tomis pasakomis ir yra maitinami vaikai is suaugę žinonės.

Sventasai Celibatas

Sventasai celibatas arba kunigų viengungystė — kur jo pradžia?

Tokių klausimų dažnai stato sau lietuviai laisvamaniai, ir dargi "geras parapijonas." Ir nebereikalo. Žmogus mat yra toks gyvūnas, kuris visuomet stengiasi sužinoti naujų jam nežinomų dalykų. Ne tik sužinoti, o ir atsakyti į vienokį ar kitokį jo gyvenime pasireiškusių veiksmų. Kitaip sakant — išaiškinti jį. Tatai suteikia jam pirmenybės visų kitų gyvūnų šeimynoj. Vienas tokių mūsų gyvenime pasireiškusių veiksmų yra — šventasai celibatas. Reikalinga todėl sužinoti išaiškinti jį — kadir aplamais ruožais. Tų tikslu rašoma sekamos eilutės.

Celibatas — lotiniškai *caelibatus* — lietuvių kalboj reiškia nevedėlis, tokį žmogų, kur neturi šeimynos: moters, vaikų etc. Trumpai sakant — viengungis. Vadinas, viengungystė pati savyimi dar neparodo, kad ji turėtų būti išimtina kunigų privilegija, kokia nors tik jiems (kunigams) skirta šventenybė. Kas šitaip manytu, elgtųsi neišmintingai.

Kone du tūkstančiai metų atgal, po to, kada Jėzus Nazaretis pasauliui buvo paskelbęs "naują" evangeliją, krikščionybę, jo sekėjai, ypačiai gi jo mokslo išguldinėtojai — kitaip sakant kunigai — apie tokį dalyką, kaip viengungystė, verstina viengungystė arba šventasai celibatas, nedaug tegalvojo. Visi jie, nė daugiau nė mažiau, buvo vedę žmonės — šeimynų tėvai. Dagi pats Jėzus greičiau buvęs neverstino celibato šalininkas. Švento Mateušo evangelijoje, be kita randame sekamą dialogą:

"Tai tarė mokitiniai jam: jei taip yra su vyru ir su moterimi, tai neger vesti.

"Bet jis (vadinas Jėzus) tarė jiems: tą žodį nekožnas išmano, bet tik tie, kuriems duota [?]... Nes yra keli romyti, kurie taip iš motynos žyvato gimę; ir yra kiti romyti, kurie žmonių išromyti; ir yra kiti

romyti, kurie patys savę išromijo dėl dangaus karalystės."

Tas pasakymas "patys savę išromijo," jeigu tai pasakė Jėzus, turėtų liudyti, kad jisai buvo šalininkas neverstinos viengungystės. Dar daugiau. Vienas Jėzaus apaštalo, Povylas, buk griežtai pasireiškęs už teisę sau ir savo bendrams apaštalams būti šeimynų tėvais, taigi vedusiais. O kai dėl vyskupų, dekonų ir kitų tai tas pats apaštalas buk pasakęs šitaip: jie privalo būti vedę žmonės, tik ne daugpačiai poligamistai. — Viduramžiuose šitą tiesą skelbė visi šviesesnieji to laiko žmonės, dagi iš pačių kunigų tarpo. Jie sakė, kad apaštališka bažnyčia tokio patvarkymo, kaip verstina viengungystė, nepadarusi. Suprantama, katalikų bažnyčios autoritetai šitą tvirtinimą griežčiausiai atmesdavo. Tą patį jie ir dabar sako.

Kaip nebuk, šandie kiekvienas vidutiniu išsilavinimu žmogus žino, kad pradžioj krikščioniškosios eros (gadynės) kunigai buvo vedę, ir kad jų šventasai celibatas yra vėlesniųjų laikų produktas. Šito dabar nedrįsta užginčyti dagi atžagareiviškiausieji mūsų klerikalų stulpai, kurie šiaip viską pagatavi iškraipyti — bažnyčios "naudai."

Pradžia, bent oficialė pradžia šventamjam celibatui buvo padaryta ketvirtame šimtmeityje. Elviros (Ispanijoje) sinodos 305 metais išleido patvarkymą, griežtai draudžiantį apsisvedimą. Dvasiškiams kurie šito patvarkymo neklausytų, pagraudenta atstatymu nuo vietos. Bet dar ilgą laiką — ištisus šimtmečius — Elviros Sinodo patvarkymas buvo mirusi raidė: kunigai po senovei buvo "žemonės." Praslnikus porai dešimčių metų šv. Anastazijus delei to buvo priverstas parašyti maž-daug sekamą pasiskundimą: "Daugelis vyskupų neturi leidimo apsivesti, kuomet kunigai dar vis yra šeimynų tėvai. Iš antros pusės mes matome vyskupų, kur tu

ri vaikų ir minykų nepaisančių dėl turėjimo vaikų." Kiek geresnio pasisekimo turėjo Afrikoj. Afrikos bažnyčia pradžioj nepareiškė atviro pasipriešinimo naujai reformai. Bet to neįveizint, popiežius Siricius 386 metais Afrikos vyskupams pagraudeno, idant jie stengtųsi išlaikyti "kuopilniausią čystatą."

Ir kunigai nė nemanė nusileisti. Jie atkakliai kovojo prieš šventąjį celibatą. Persekiojami dvasiškos vyriausybės ir kai kur dargi sietiškios, vis dėlto, jie turėdavo drąsos pasistatyti, butent: esant pilnateisiais laikyties sau sugulovių — mes sakysime moterų. Tokių kunigų buvo daug. Taip daug, kad aštuntame šimtmetyj buvo kreiptasi į popiežių Zacharijų, idant jis tokiems kunigams specialių bažnyčių bei vienuolynų paskirtų, kur jie galėtų baigti savo amžį kaip "ženoti žmonės"... Nors prašymas neišklausyta ir tie, kur turėjo galios, visais galimais būdais stengėsi kunigų "čystatą" išlaikyti, bet dar gale devintojo šimtmečio tokių "ženotų žmonių" (taigi kunigų) skaičius buvo didelis. O dešimtojo šimtmečio pradžioj dalykai susidėjo taip, kad jų skaičius lagi pradėjęs augti... Popežiaus Leono VII graudėnimai nuėjo niekais. Jo paskelbt 938 metais dekretu kunigai nepaisė.

Bet buta ir tokių atsitikimų, kad kunigai turėjo ne po vieną, bet po kelias moteris bei suguloves. Kitaip sakant, tai atsitikimų, kad kunigai buvo poligami tai — daugpačiai. Šiandiečiai gali išrodyti keista ir netikėtina, bet tai yra istorinė tiesa. Tokių keistybės buta Anglijoj, vienuolikto šimtmečio pradžioj. Tuli kunigai ten turėjo po dvi ir daugiau moterų. Kunigų p. laidas, sako, ten neturėjęs ribų. Jie turėjo netik daug moterų-sugulovių, bet lagi mainininkavę jomis — sulig užsimanymu. Dalykan, galų-gale, turėjęs įsimaišyti pats karalius, Ethelrod. Jo iniciatyva buvo sušaukta specialės tarybos posėdis. Bet taitai neką tepagelbėjo. Anglijos katalikų kunigai dar ilgai nenorėjo savo privilegijų atsisakyti.

Kunigų besipriešinimas šventamjam celibatui kartais užsibaigdavo lagi atviru ir griežtu pasistatymu prieš dvasišką ir sietišką valdžias, bandžiusias jų teises apriboti. Taip, pavyzdžiui, buvo Vokietijoj antrojo pusėj vienuolikto šimtmečio. Kartą, pasijutę užtenkamai stiprus, šalininkai "šventosios moterystės" nepasidrovėję stverties įvairių leistinių ir neleistinių įmonių savo tikslui atsiekti. Ir kažinkaip butų išėję, jei šventojo celibato šalininkai nebutų pasiskubinę nuverstį karalienės Agnės valdžią, o jos vieton pasodinti vaikėžą Henriką IV ir archi-konspiratorių Hanną (kitai vadinamas Anno), Kolognos arkivyskupą. Pastarasis ytin žymios paspirties suteikė popiežiui Aleksandru II prieš jo konkurentą, popiežių, Honoriu's II (kitai žinomam, kaip Petruį Cadałus'ui), kuris norėdamas atsikratyti savo konkurento Aleksandro, labai palankavęs "šventosios moterystės" šalininkams.

Kiek vėliau panašiai atsitiko Italijoj. "šventosios moterystės" šalininkai, taigi vedusieji kunigai, šventamjam celibatui priešinosi kuogriežčiausia. Savo besipriešinimu jie taip toli nuėjo, kad popežių Gregorių VII pradėta vadinti pasiutėliu ir heretiku, kuris ryžtasi jų "įgintas teises" patrempti. Jie atvirai užreiskė, vely mesią kunigystės, bet ne moterystės "stoną."

Gi Francijoj, Cambrai mieste, persekiojami miėji dėl "šventosios moterystės" kunigai, kad savo pozicijas išlaikius, 1077 metais stvėrėsi lagi labai žiaurios įmonės. Žmogu, užreiskusį kad šventasai celibatas yra geras, ir kad žmonės turėtų nusikreipti nuo tokių pamaldų, kurias vedusieji kunigai laiko, pastarieji pasigavę ir viešai sudeginę ant laužo, kaip — heretika!

Toks dalykų stovis tečiaus amžinai tvėrti negalėjo. Kitaip sakant, vedusiųjų kunigų besipriešinimas turėjo pasiliauti. Tuo labiau, kad prieš juos daugelyj atsitikimų cildavo ir dvasiškoji ir sietiškoji valdžios. Tuo budu jie povaliai buvo verčiami nusilenkti.

Bet to neveizint dar gale vienuolikto ir pradzioj dvylikto simtmečiu popiežiai Urbanas II ir Pascalas II darbo turėjo įvalės... Tik po to, kada popežiaus šalininkams pasisekė nugalėti atkaklųjį karalių Henriką IV, 1107 metais Troyes Sinodas, vadovaujamas popežiaus Pascale II visu griežtumu pasmerkė visus vedusius kunigus.

Taip, žingsnis po žingsniui, suktybės ir brutalės spėkos pagalba buvo vykdoma šventasai celibatas. Bet kadir oficialiai įvestas, faktinai celibatas dar neprigijo. Praėjo du simtmečiai ir bažnyčios vyresnieji dar turėjo progos pasiguosti, kad kunigai turi... vaikų. Ir dar kiek! 1332 metais vienas Ispanijos vyskupas, Alvarez Pelayo, apreiškė, kad Ispanijoje ir ypač šiaurinėje Italijoje šviesių vaikų savo skaičiumi vos vos viršija dvysiskų vaikus.... O 1415 metais kardinolas Pierre d'Ailly irgi turėjo tokios progos guostis dėl savo kunigų atkaklumo, drisimo pasirodyti viešai su savo sugulovėmis.—Dėl visko čia dar reikia pažymėti, kad ir šešioliktoje simtmetyje — Francijoje, Bavarijoje ir Lenkijoje — "šventoji moterystė" kunigams dar nebuvo gulbės giesmė. Galingieji tų šalių (ir be to katalikai) neatlaidžiai reikalavo, kad galų gale, Rymas teiktųsi atmainyti savo pažiūras į celibatą; taigi kad kunigams būtų pripažinta teisė apsivesti. Bet Trento taryba po ilgo svyravimo tečiaus

nutarė priešingai. Nuo to laiko kunigų celibatas skaitosi vienu "šventosios vėros artikuliu."

Tokia — trumpai imant — yra istorija kunigų celibato. Joje nėra nieko šventa. Nieko tokio, kas rodytų, kad ji yra išimtinai kunigų privilegija, nuo Dievo jiems suteikta. Dagi, ji nepareiškė ir nepareiškia nieko dieviška. Priešingai. Kartu su šventojo celibato įvedimu sekė neapribotas kunigų tvirkavimas — slapta ir viešai. Skaitytojams, be to, nereikės nurodyti pirštu. Jie dar labai gerai prisimena atsitikimus Cicero (III.), Detroite (Mich.) ir kitose Amerikos lietuvių kolonijose. Jie žino, be to, kad žiburių reikėtų pajieškoti tokios klebonijos, kur šventasai celibatas nebūtų parhainomas palaidomis, slykščiomis orgijomis — slapto tvirkavimo orgijomis. Šventasai celibatas ten yra tik ta skraistė, kuria dengiama "šventoji" nelegalė kunigų daugpatystė pavidale "gaspadinių."

Kartu reikalinga pabriežti ir tai, būtent: kad šventojo celigato įvedimas yra ne "dieviškosios išminties" vaisius, o pasekmė tam tikrų ekonominių sąlygų. Jo priežasčių vadinās reikia jieskoti ne danguje, bet ant žemės. Apie tai tečiaus — kita karta —

— Genių Dėdė.

Moterų Darbas Japonijoje

Kiekvienoj šalyj didesniau ar mažesniu laipsnyje yra nūdojamas moterų, mergaičių ir vaikų darbas. Bet jokioj kapitalistinėj šalyj tas darbas nėra taip išsiplėtojęs, kaip Japonijoje, kur palyginamai dar labai neseniai taip labai ir visose žiauriausiose savo formose isigalėjo kapitalizmas. Ten moterų darbas net viršija vyrų darbą ir moteris atlieka ten sunkiausius darbus.

Pasak 1918 m. "Japan Yearbook", 10,299 dirbtuvėse, kurios dirba po nemažiau kaip 10 darbininkų, vyrų darbas sudaro tik 42 nuos., likusius 58 nuos. sudaro moterų ir mergaičių darbas. Iš visų tose dirbtuvėse dirbančių jaunesnių kaip 15 metų amžiaus vaikų, 18 nuos. yra berniukai, o 82 nuos. mergaitės. Karės laiku moterų darbas ir labiau išsiplėtojo ir yra dirbtuvių, kur dirba po nemažiau kaip 25,000 moterų prie pačių sunkiausių darbų.

Agrikultūros ir pirklybos departamentas pabaigoj 1916 m. suriūko smulkmeniškas žinias apie darbą ir darbininkus tikrosios Japonijos dirbtuvėse, kuriuose dirba po nemažiau kaip 5 darbininkus. (Japoniją sudaro šimtai įvairių didžio salų; keturios didesnės salos, sudaro tikrąją Japoniją). Tuo laiku tose dirbtuvėse dirbo, sekamas skaičius darbininkų

Amžius	Vyrų	Moterų	Viso
Jaunesni 12 metų ..	1,203	5,571	6,774
Nuo 12 iki 15 metų	19,564	87,709	107,273
Virš 15 metų	437,865	543,389	981,254
Viso	458,632	636,669	1,095,301

Daugiausia jaunesnių kaip 15 metų vaikų dirbo degtųjų, stiklo, filatūros, bodelnos verpimo ir audimo, knygryšystės, ir linų dirbtuvėse ir spaustuvėse. Paskutiniaisiais dvejais metais industrija Japonijoje dar labiau paaugėjo ir skaičius darbininkų labai padidėjo, bet moterų darbas nė kiek nesumažėjo proporcijoje, nes ir dabar moteris ir vaikai sudaro vyriausią kategoriją fabriku darbininkų.

Ant kiek labiau yra išsiplėtojęs moterų darbas Japonijoje, ant tiek pat yra sunkus moterų darbininkų padėjimas.

Didesnė pusė, veik du trečdaliai, moterų darbininkių yra jaunesnės kaip 20 metų. Vien tik verpinyčiose, audinyčiose ir džiūmo pramonėje dirba virš 400,000 moterų. 70 nuošimčių tų moterų gyvena kompanijų namuose, taigi kaip ir savo rušies kalėjimuose. Šilko dirbtuvėse dirba vidutiniškai po 13 ir 14 val. į dieną, o audinyčiose po 14 ir 16 valandų. Todel nestebėtina, kokių tokių ilgų darbo valandų greitai suardo moterų sveikatą. Verpinyčiose moteris dirba permainomis, tai dienomis, tai naktimis; paprastai vieną savaitę dienomis, o antrą savaitę naktimis. Naktimis darbas taip atsiliepia ant darbininkių sveikatos, kad jos į pabaigą savaitės žymiai netenka svarumo. Tą svarumą dalinai pasiseka atgauti sekamą savaitę dirbant dienomis, bet taip išdirbus kiek ilgesnį laiką sveikata lieka vi-

siškai suardyta. Niekas negali išlaikyti tokio darbo daugiau kaip metus laiko. Ligos, ir nepakenčiamos sąlygos priverčia 80 nuošimčių kasmet apleisti dirbtuves, bet jų vietas tuojaus užpildo naujos aukos. Mirčių skaičius irgi yra pasibaisėtinas.

Dirbtuvių suteikiamas maistas yra netikęs, bet būtų dar pakenčiamas, jei visos kitos sąlygos būtų žmoniškesnės. Dieninės ir naktinės darbininkės miega vienoj ir toj pačioj lovoj, taip kad ji niekad nėra išvadinama, taip jau į kambarius neįleidžiama saulės, nes vos viena darbininkė atsikelia, kiti jos lovon gula kita darbininkė. Todel džiova yra labai išsiplėtojusi.

Kasmet apie 200,000 naujų moterų darbininkų įstoja į dirbtuves ir iš jų, 120,000 niekad daugiau nebesugrįžta namo. Arba jos pasidaro klajunėmis ir eina nuo vienos prie kitos dirbtuvės, arba patampa prostitutėmis.

Iš 80,000 darbininkių, kurios sugrįžta namo, 13,000 būna sergančiomis, daugiausia džiova. Dirbtuvėse miršta nuo džiuvos 8 darbininkės iš 1,000, bet tarpe sugrįžusių miršta 30 iš 1,000.

Dėl pilnos priklausomybės nuo dirbtuvių, darbininkams labai sunku kovoti už pagerinimą savo būties. Jokių organizacijų nėra, nes unijos Japonijoje yra uždraustos. Kada padėjimas pasidaro nebepakenčiamu, darbininkai griebiasi kraštutinių priemonių — riausių, kuriuose jie žusta tukstančiais. Taip buvo pereinamais metais laike rižių riausių, kurių išsukė didelis pabrangimas svarbiausio japonų maisto, rižių.

Tik trys mėnesiai atgal japonai darbininkai griebėsi streikais kovoti už pakėlimą mokesčių ir sutrumpinimą darbo valandų. Taip jau, nepaisydami valdžios uždraudimo, pradėjo organizuoti amatinės unijas. Balsavimo teisių darbininkai irgi kaip ir neturi, nes Japonijoje gali balsuoti tik tas, kuris užmoka nemažiau kaip \$25 mokesčių į metus.

K. Baronas.

Antons.

RAUDOS

Kai kur kai kas verkia... Kukliai, nervingai, skurdžiai...

Raudos aidas atsiremia į murus, smelkiasi mano akmeninin karstant, ir neleidžia man nurimti.

Kartais jos kaip ir nutruksta, ir aš vos-vos jas suklįsiau, bet po to... nauja spėka jos išsiveržia oran ir aitriai remiasi į murus ir mano sielą...

Verkia... kai kur kai kas verkia...

Tarytum jis norėtų išverkti savo sielą, tarytum murus suminkštinti norėtų — savo kukliomis, skurdžiomis raudomis...

Taip, kas vakarą, kas naktį... kas valandą...

Aš negaliu nurimti...

Aš galiu pakęsti skausmą, kentėjimus, liudėsi, mirtį, tik tai ne raudas... tik tai ne tas skausmo ir nusiminimo kupinasias raudas...

Isisėdū ant krašto lovos, ir užspaudęs lūsis, stebėjauosi į akmeninę aslą, bet — mano rankos pavargsta.

Girdžiu ir vėl: kai kas verkia... kukliai, nervingai, skurdžiai... Jo raudos atbalsys bodžiai vaikšto tarp šaltų akmeninių sienų.

NEGRAS

Aš — negras.

Mane lengva pažinti.

Mano plaukai garbeniuoti, o oda — juoda.

Kaktas siaura, nosis plati, lūpos storos.

Žiurint baltveidžių akimis, mes, negrai, negražūs žmonės.

Apart to, baltveidžiai tvirtina, kad nuo mūsų atsiduoda kokių tai nemalonių kvapnių.

Jeigu prie to dar pridėti, kad mes esame vergų vaikai, tai padaro aišku, kodėl jūs, baltieji, neapkenčiate mūsų.

Bet juk tai ne mūsų kaltė, kad mes gimėme juodi.

Puolu į lovą ir apsvynioju galvą — tų raudų aš negaliu pakęsti...

Bet verkia — k li kur kai kas beprotingai verkia, ir visur aš suklausau jo raudas...

Tarytum, kai ką triuškinčių milžiniška kėnybė ir jis karžygiškai bandytų pergalėti savo skausmą, bet tas prasitauša oran ir pasigirsta nesulaikomų raudų, aitriai skaudinančių sielą tiems, kur jas suklausė...

Kas dieną, kas vakarą, kas naktį, kas valandą girdisi tos raudos... Aš negaliu išlaikyti: poilsį, ramumą ir dvasinę lygsvarą jos man išplėšia... Stumia link beprotybės...

Ilgiau nebegalima... Priverčiu jas nufildyti, privalau atsizinti kas ten verkia...

"Kas? - kas?!" — klausiu nusiminimo ir sielvartos balsu, purtančiu akmenines sienas.

Susideda stebuklas...

Geležis ir akmenys tarytum atsižeivi ir pradeda kalbėti... Kiekvienas mūro akmuo man atsakymą duoda. Jų atsakai telkiasi vienan didelin užėsin, kuris yt perkuno trenksmą: suskaniba virš išdydus akmeninio milžino...

Aš nusimanau:

Mano tėvynė verkia...

— Vėrtė Klajunas.

Tai gamtos kaprizas.

Prieš tai nieko nepadarysi.

Paliepk tigrui, lokiiui, karvei ir drambliui likti kate arba kitokiu žvėriu.

Negalimas daiktas.

Jie to nepadarys.

Jie negali permaitinti prigimtės!

Kodėl jūs norite, kad mes juodieji nerizintume jūsų savo odos spalva.

Mūsų odos spalva skirtinga, bet jūsų ir mūsų sieloj nedaug skirtumo.

Mes visi jaučiame vienodai.

Galimas daiktas, jūs jaučiate daugiau, o mes mažiau bet piktumas, neapykanta, meilė ir sąjauštas ir inums nesvelima.

Šiandien atvejį gamta nepadarė jokių ribų.

Klerikalizmo nelaimė.

Kodel jūs lyčiojatės iš mūsų? Kodel jūs rengiate skerdynes? Juk mums tai skaudū. Negi jūs, ant tiek neišmanėliai, kad nesupratūs to?

Ne, jūsų negalima, pavadinti neišmanėliais.

Bet kokių būdų išaiškinti tą apsireiškimą, kad jūs visokiais būdais spaudžiate mus, o kartais net žudote...

Suprantama, jūs surandate ir priežasčių. Pavyzdžiui, jūs tvirtinate, kad mes atimam iš jūsų darbą, koneveikiame jūsų moteris...

Bet kas daryti?

Išmokykite, kaip gyventi. Juk mes — nors jums tai atrodo ir keista — irgi norime gyventi, kvėpuoti tyru oru ir puodoti saulės spinduliais...

Už tai jūs mus kaltinate.

Jūs nenorite, kad mes gyventume. Jūs norite, kad mes būtume nutrinti nuo žemės paviršiaus.

Kristas jūsų noras...

Pasaulis priklauso tik jums, išrinktieji.

Piešinėse valstijose mes būvome pavergti. Tėn laukai, pievos, kalnai ir kloniai apslakstyti mūsų krauju, mūsų prakaitu...

Tenykščiai daronai važinėjos ant mūsų nugaros.

Dabar vergijos nebėra, bet jiems sunku susitaikyti su taja mintim, kad mes esame liuosī žmonės.

Jūs, šiaurinių valstijų gyventojai, irgi nenorite žiūrėti į mus, kaip į laisvus žmones.

Stebėtina.

Jūs pasiluosavote nuo fizinės vergijos ankščiau, mes — vėliau, bet mes visi teb esame alginiai vergai.

Ar-gi jūs nusimdyti vergai, parduodantys savo fizinės ir intelektualinės jėgas už duonos kąsnį; nematote ant kiek jūsų asmuo yra niekinamas?

Ar-gi jūs neįsivaizduojate, kad jūs neesate laisvi ir kiti jūsų likimas, kaip nusiimdyto vergo, yra tokis jau apverktinas, kaip ir mūsų?

Kodėl jūs kovojate prieš mus, o ne prieš tuos, kurie laiko jus ekonominiam pavergimui?

Jei jūs gerai pagalvosite, tai surasite, kad mes, negrai, neesame jūsų priešai; surasite, kad kaip jūs, taip ir mes turime bendrą priešą. Jo vardas — kapitalistas. Jis tai ir siūdo jums prieš mus. Kapitalo poli-

tika visur vienoda: siūdyti vienus darbininkus ant kitų.

Kuomet mes tarp savęs pėsamės, tai kapitalistas naudojasi.

Beįvaizduojami tarp savęs mes užmirštame savo priešą.

Ne, ne mums jūs turite skirti kovą, o kapitalistams, kurie išnaudoja kaip jūs, taip ir mus.

B.t. jūs nenorite to suprasti.

Kol-kas jūs pasikankinate pogromais ir žmogais.

Kas ypač bloga, kad mūsų vaikai išmoksta mokyklose, jog šalies įstatymai apsaugoja nepaliečiamybę ir gyvastį savo piliečių, neatsižvelgiant į jų rasę, tikybą ir odos spalvą.

Jie išmoka vieną dalyką, o tikrąybę dedasi visai kas kita.

Kadaise žodis "Amerika" buvo taip grėžus, patraukiantis. Vaidenklavėj persistatė savo laisviausi pasatylj šalis. Bet tikrąybę pasirodė visai kas kita...

Piliečių teisės mindžiojama po kojomis, o ant nekaltų žmonių rengiamas skerdynės ir pogromai.

Dingo prancities išdidumas.

Prieš akis dabar piešiama kitokie paveikslai.

Bai jūs ir netikėtini paveikslai.

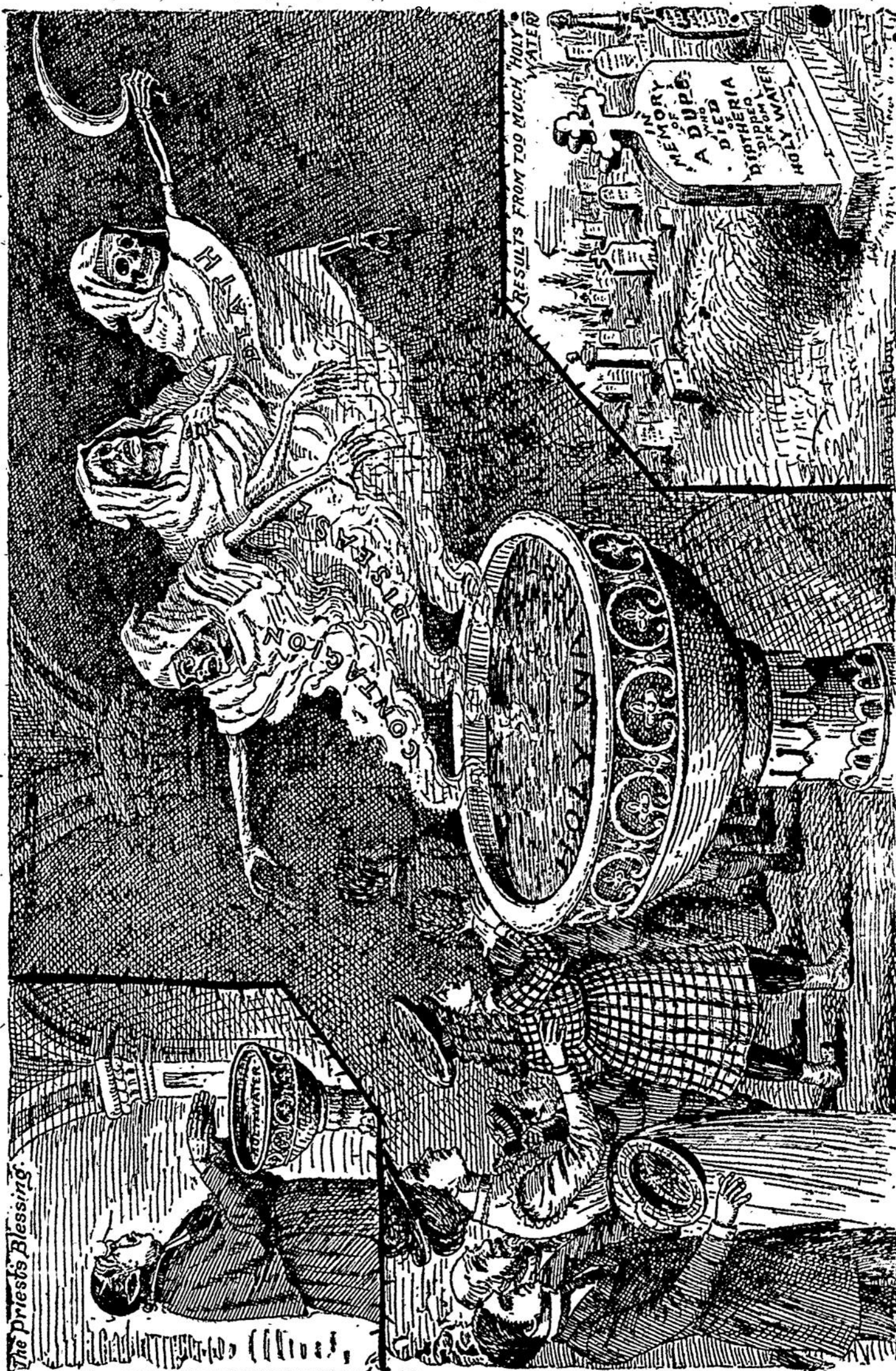
Dabar labiau, negu kada nors, reikalinga suprasti, kad piliečių laisvė pavojui, kad jų teisės yra mindžiojamos po kojomis ir kad negali būti laisvės šalys, kol nebus prašanti tie negerumai.

Mums reikia politinės ir ekonominės laisvės.

Kol bus alginių vergų, tol negalima kalbėti apie laisvę.

Išmirškime savo nesutikimus ir bandykime bendromis spėjomis sutvarkyti dalykus taip, kad vieni žmonės negalėtų pavergti kitų.

L.

The Priest's Blessing.

SVESTAS VANDUO. — Bažnyčioj naudojamas švėstas vanduo gelbsti prasiplatinimui įvairių ligų, kurios ne vieną nuvaro be laiko į kapus.

Kas Veikiama Kolonijose

Su šiuo Kardo numeriu įvedame naują skyrį. Tada darome todėl, kad užmezgus artimesnių-patvaresnių ryšių netik su artymaisiais mūsų laikraščio rėmėjais-platintojais, bet taip jau su apščiomis miniomis lietuvių laisvamanų, priskaidžiusių įvairiose Amerikos lietuvių kolonijose. Skaitytojų ir bendradarbių prašome rašinėti kad ir trumpų žinučių, būtent: kas veikiama ar manoma veikti jų kolonijose. Žinučių rašytojai to čia prisivalo apsiriboti: rašyti tik apie lietuvių laisvamanų veikimą. Kitų srovių veikimą pakankamai nušviečia mūsų dienraščiai ir savaitraščiai. Prie progos bendradarbių paprašysime: rašykite kiek galima trumpiau, paduodant tik faktus. Tai dėlto, kad neužėmėms per daug vietos, nes ji, kaip matote, labai apribota.

— Redakcija.

JUODŲJŲ KLERIKALŲ ŽYGLAI.

Rumford, Me. — Šiame miestelyje, per kelis vakarus M. X. Mockus laikė prakalbas ir rodė paveikslus. Žmonių visada susirinkdavo daug ir visi ramiu sekėvo kalbėtojo aiškinimus. Pažangos ir žmonių laisvės priešinams, klerikalams, labai bais nepatiko. Todėl jie susitarė "pasidaruoti". Ir pasidarbavo. — Rugsėjo 10 dieną, be laiko prakalbą, Mockus buvo areštuotas. Ant laisvės išėjo tik po to, kada užstatyt 2500 dolerių kaucijos.

Rugsėjo 17 d. buvo byla. M. X. Mockus "rasta" kaltu dėl dėvų nepagodojimo, ir nuteista. Kito ir nesitikėta, kadangi byla buvo pagrįdžijama airių kunigui prižiūrint! Kaltinamojo advokatas, F. J. Bagočius, tuoj bylą perkėlė į augštesnį kortą — South Paris'e, Me. Byla busianti apie pabaigą spalio mėn.

Rumfordiečiai bylos vedimui, anč greitų, suaukojo 100 dolerių. Kiekvienas jų pasiryžęs, jei bus reikalo, aukoti daugiau, kad nekildus juodiems atgaleiviams įsigalėti.

Beje, rugsėjo 17 čia tapo suorganizuoti Liet. Laisv. Federacijos kuopa. Iš karto kuopon įstojo vienuolika narių. Kuopą taip jau žada pasidaruoti, kad Mockaus byla būtų laimėta. Kuopos valdybon išrinkta: S. Kiaurakis — pirmininku, St. Pauliukas — nuol. raštininku ir J. Laukis — išdininku. Naujai kuopai linkiu kuogeriausio pasisekimo!

— Laisvamanis.

MIRĖ DOMINYKAS J. BAGOČIUS.

Roseland, Ill. — Rugsėjo 21 dieną čia mirtis išplėšė iš tarpo gyvųjų jauną lietuvį daktarą, Dominyką J. Bagočių. Mirtis buvo visai netikėta. Rugsėjo 17 dieną daktaras rengėsi eiti pas ligonį, bet umai tapo suparalyžuotas. Rugsėjo 24 dieną mirė palikdamas dideliame našliudime įtana moterį, Marię Saikiutę-Bagočienę ir brolių, adv. Fortunatą Bagočių, iš So. Bostono.

A. a. D. Bagočius buvo gimęs Pažvelsy, Andrejavo par., Kauno apskrityje. Mokslus baigė Amerikoje, Chicago College of Medicine and Surgery, Chicagoje. Savo profesijoje darbavosi nuo 1917 metų.

Rugsėjo 27 dieną vėlionis tapo palaidotas į Lietuvių Tautiškas kapines, Willow Springs. Laidotuvėse, be kitų, dalyvavo visi Chicagoje Liet. daktarai. Prie vėlionies karsto pasakyta trys prakalbos. Kalbėjo daktaras A. Juška ir A. Montvidas, ir pats vėlionies brolis, adv. Fortunatas Bagočius.

A. a. D. Bagočius buvo vienas tų, kur besimokindamas turėjo pergyventi ir "juoda ir balta", kitap sakant — buvo neturtingas moksleivis. Vis dėlto, retkarčiais jis pasirodydavo, ir viešajame lietuvių gyvenime —

dažniausia, prakalbomis. Laisvamanybė, kiek pamenu, jam budavo pirmoj vietoj. Vėliau, budamas užimtu profesija, viešajame gyvenime jis nebepaširodydavė.

— Chicagietis.

KLERIKALAI ISKUNDĖ KUN. M. MOCKŲ.

Lewistone, Me. — Did. Lietuvos Kunigaikščio Gedemino pašelpinė draugija rugsėjo 1, 3, 4 ir 5 d. čia buvo surengusi ketverias prakalbas. Kalbėjo kun. M. X. Mockus. Pirmą vakarą aiškino apie lietuvių ir lenkinimą Lietuvoj; antrą — rodė tam tikrų paveikslų ir aiškino apie gyvenimą Kristaus; trečią vakarą irgi rodė paveikslus ir aiškino apie dvasišką gyvenimą pradedant popiežium ir baigiant kunigais ir klištorininkais. Ketvirtą vakarą ėjo "šven-

toji inkvizicija". Puikiai išaiškinta, kaip dvasišką kankino "bediovitis" arba "eretikus", kurie driso manyti kitip, negu buvo pavelyta iš Rymo. Prakalbą buvo pamokanti. Vis dėlto, nevėsi tuo pasimokino. Radosi ir priešų. Jie nepakęsdami to, kad Mockus sako teisybę, bet jie nieku būdu negali atremti iškeltų prieš juosius faktų, čia ir iskundė jį (Mockų) miestelio valdžiai. Tai mūsų klerikalai. Taigi ketvirtą vakarą miestelio pasiuntiniai atsilankė pasižiūrėti prakalbų. Pastovėjo-pasižiūrėjo ir paliepė sustoti. Po to Mockų ir vakaro rengėjus nuvesta į policijos stotį. Bet paklausinęjė paleido. Girdi, šiame stelte be laisvės rodyti paveikslų negalima.

Tegul mūsų skundėjai nusiramina: šituo jie tikrai nepakenks plėtojimuisi laisvosios minties.

— M.

Lietuvių Laisvamanių Federacijos Reikalai

KODEL REIKIA STEIGT LIETUVIŲ LAISVAMANIŲ KUOPAS?

Atsakymas:

Seniai yra žinomas faktas, kad kol žmonės būna tikrūs, neorganizuoti, jų pasiluosavimas bus tik graži svajonė.

Prieš mus, laisvosios minties skelbėjus stovi galingas priešas: godus, visą norintį užgniaužti klerikalizmas. Iš kur jis? Kur jo pradžia ir spėka? Kokių nuostolių jisai pridarė žmonių pažangai? Visa tai būtina reikalingi žinoti. Bet kad to žinojimo atsisakyti, reikalinga organizuoti. Tokių žmonių mums nesuteiks tie, kuriems dvasinėje visuomenėje šilta ir ramu. Tada, jų atžvilgiu, reikėtų sauzudybę... Tai turi padaryti pilni darbininkai — šiame atveju lietuviai laisvamaniai. O padaryti galima tik

stojant į Lietuvių Laisvamanių Federaciją bei steigiant naujų kuopų ten, kur jų dar nėra.

Tuo tarpu Lietuvių Laisvamanių Federacija yra išleidusi du svarbiu veikalus: "Kunigų ir mokyklų darbai Filipinų salose" ir "Barborų Ubryką". Pirmojoje knygoje išrodoma žiaurūs, nekultūringi klerikų kunigų darbai su vietos (taigi Filipinų salų) gyventojais. Antroje išspardoma kaip gyvena kunigai ir mokyškos klištoriuose. Kiekvienas lietuvis laisvamanis turėtų privalo tas knygas perskaityti, ir raginti kitus savo draugus nelaisvamanius nusipirkti ir perskaityti.

Neužilgo išleisime naują knygą pavardę ją "Dvidešimts septynios Biblijos, šešiolika Kristų ir šventųjų panelių". Ją parašė

J. Kučinskas. Taj bus vienas idomiau-
sų lietuvių literaturoj veikalų. Iki šiol mes
girdėdavome tik apie vieną Kristų, nekiliai
pradėta, o čia nurodoma visą eilę, ir taip
jau dievo įpėdinių. Knygą gaus vel-
ni kiekvienas Laisvamanių Federacijos na-

Ištoli Lietuvių Laisvamanių Federacijon
visai lengva: vienas doleris metinės nario
duoklės leidimui raštų ir 50 centų už orga-
nų. Karda. Visas Federacijos išleistas kny-
gas nari i gauna veltui. Be to, 25 centų
nuo metinės nario duoklės kuopa pasilaiko
sau — savo reikalams tvarkyti: prakalboms,
paskaitoms ir pramogų vakarams rengti.
Naujai įsisteigusi kuopa privalo apie tai pra-
nėti centrinei valdybai, kuri pasiųs jai rei-
kiamą čarterį ir visus nurodymus.

Tatai sukruskitė! Organizuokitės, kad
apgynus savo reikalus netik čia, Amerikoje,
bet taip jau ir senojoje mūsų tėvynėje, Lietu-
voje. Lietuvių klerikalizmas ten leidžia savo
nuodingus diegus. Tegul tąd mūsų lei-
dzianieji raštai pasieks surukusias Lietuvos
žmonių bakūzes ir suteiks jiems paspir-
ties kovoj su galinguoju laisvės ir pažangos
priešu — klerikalizmu. Vyrų, pajudinkite
mūsų žemę! — Administracija.

KOVON PRIEŠ JUODUOSIUS KLERIKALUS.

Neleiskime jiems persekloti mūsų draugus.

Draugai laisvamaniai. Dar kartą mes
kreipiames į jumis. Kreipiames juo pačiu
senu, bet visuomet mums nauju klausimu:
ar leisime įsigalėti klerikalams? Ar leisi-
me, kad jų sukurstytos daraitkos ir profe-
sonaliai mušikės užpildinėtų mūsų ren-
gimas, prakalbas, mūsų mūsų kalbėtojus
areštuotų juos? Ar leisime, kad niekad
nepasotinamasai Romos slibinas (smakas)
prarytų ir tas laisvės, kurias mums garan-

tuoja Jungtinių Valstijų Konstitucija? Zo-
džiū, ar leisime klerikalams būti mūsų vi-
suomenės viešpatiais?

Ne, tai negalime! Žinome gi ką visa tai
reikštų!

Klerikalai jau kėsinesi ant mūsų. Jau
buvo užpultas Mockus, Bagočius, Kučins-
kas ir kili mūsų kalbėtojai. Negana to, tie
juodieji atžagareiviai pasirupino, kad Moc-
kas būtų areštuotas ir įkalinamas. Jie, kad
sumanytų, tą žmogu visą nušluotų nuo
mūsų žemės. Taip jisai prisio juodiem-
stems lietuvių klerikalams. Taip haissi
jiems laisvoji mintis, kurią skelbia Lietu-
vių Laisvamanių Federacija.

Bet kas daryti, kad šita juodųjų klerika-
tų pasimojimą atrėmus. Kas daryti, kad
sumuštieji ir areštuotieji mūsų kalbėtojai
netik atmuštų juodųjų klerikalų atakas, bet
kartu užduotų jiems smugį? Toks smugis,
kad jie ilgai atsimintų, jogei Jungtinės Val-
stijos tai ne juodoji poterninkų ir minykų
Ispanija.

Reikia, kad mes visi ateitume jiems į pa-
gelbą! O ta pagelba jūms, draugai, jau ži-
noma. Aukokite kiek kuris išgalite vėdi-
mui Mockaus bylos su juodaisiais klerika-
lais. Beto mūsų laukia ir kitos bylos, pav.
bylą su Chicagos atžagareivių pasamdylais
mužeikomis, kurie sumušo adv. F. J. Ba-
gočių. O tam reikalinga nemažos sumos
pinigų. Mūsų Federacijos centras, kad ir
prie geriausių norų, vienas visą tai atlikti
nėšišęs. Todėl mes nutarime kreiptis į
jūs, draugai lietučiai laisvamaniai. Ateiki-
te mums talkon! Aukokite kiek kuris išga-
lite ir raginkite kitus aukoti. Čekius ar
money orderius išrašykite ir adresnuokite
šiai:

KARDAS,

1443 N. Paulina St.,

Chicago, Ill.

Biblijos Palyginimai

XVII

Dievas liepia ir mėgsta deginimo aukas ir šventės.

O kas dieną pamušti vieną jautį i griekų apierą ant suderėjimo. (2 Maiž., xxix, 36).

Dešimtają dieną šio skamiojo mėnesio yra suderinimo diena, tai tur jusip šventa vadinta būti, kad susieitumbite draugėn; tada turite savo kuną ramdyti ir Ponui Dievui apieravoti. (3 Maiž., xxiii, 27).

Ir visą aviną uždėti ant altoriaus; nėsa jis yra deginimo apiera Ponui Dievui, salduš kvapas, ugnis Pono Dievo. (2 Maiž., xxix, 18).

O klebonas vislab, tai tur uždegii ant altoriaus deginimo apierai. Tai yar ugnis ant saldaus kvapo Ponui Dievui. (3 Maiž., i, 9).

Dievas nemėgsta deginimo aukų ir švenčių.

Nės aš jusų tėvams tą dieną, kaip juos iš Egipto žemės išvėdžiau, nei sakės, nei paliepės esmi apie deginimo apieras, nei apie kitas apieras. (Jēr., vii, 22).

Jusų deginimi apieros man nemielos, ti jusų apieros nian ne patinka. (Jēr., vi, 20).

Nės dingai, manę norinį jautienos valgyti, arba ožių kraujo gerti? Apieravok Dievui dėkavojimą ir ataduok Aukščiausiam savo pažadus. (Ps., i, 13, 14).

Ne be neškite daugiau valgio apierų taip noprosmi! Rukinimo žolės man biau-rybė, jauno mėnesio, švenčių bei Sabatų, ly ne noru. - Kas man iš daugybės jusų apierų? sako Ponas Dievas. Aš nusibodęs esmi deginimo apierų avinų bei taukų penamųjų galvijų, ir nesimėgstu kraujais veršių, ėryčių, bei ožių. Kad ateinate i vidų pasirodyti po mano akių, kas tai prašo iš jusų rankų? (Jēr., i, 13, 11, 12).

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912, Of "Kardas" published Monthly at Chicago, Ill. for October 1st, 1919.

County of Cook
State of Illinois ss.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared A. Ambrozėvicius, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the Business Manager of the "Kardas" and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and circulation of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are:

Publisher Lithuanian Freethinkers Federation, 1443 N. Paulina st.

Editor, K. Augustinavičius, 221 E. Superior St.

Managing Editor Nond.

Business Managers Alex Ambrozėvicius, 1443 N. Paulina St., Chicago, Ill.

2. That the owners are:

Lithuanian Freethinkers Federation, 1443 N. Paulina st., Chicago, Ill.

K. Čenkauskas, 1965 Evergreen ave., Chicago, Ill.

S. Daniulavicius, 2617 N. Winchester ave., Chicago, Ill.

D. Dubickas, 2151 S. Leavitt st., Chicago, Ill.

T. Ripkevičius, 1681 Milwaukee ave., Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: none.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest direct or indirect in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date show above is.

Alex Ambrozėvicius, Business Manager.
Sworn to and subscribed before me this 30 day of September 1919.

Anthony Lahts, Notary Public

(Seal)

(My commission expires March 4, 1920)